

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Bakalářská práce

**Zavedení jednotné
evropské měny v České
republice**

Plzeň 2017

Matěj Stolejda

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra finančního práva a národního hospodářství

Studijní program: B6804 Právní specializace

Studijní obor: Veřejná správa

Bakalářská práce

**Zavedení jednotné
evropské měny v České
republice**

Zpracoval: Matěj Stolejda

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Mgr. Dana Bárková, Ph.D.

Plzeň 2017

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma, **Zavedení jednotné evropské měny v České republice**, zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou nebo jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.“

Plzeň, březen 2017

Matěj Stolejda

Zde bych rád poděkoval své vedoucí bakalářské práce, paní Ing. Mgr. Daně Bárkové, Ph.D., za její rady, názory a vstřícný přístup, při tvorbě této práce. Dále bych rád poděkoval svým rodičům za podporu, jak při tvorbě práce, tak po celou dobu mého studia.

Obsah

Seznam užitých zkratk.....	3
Úvod	4
1. Pojem Integrace	6
1.1 Vývojové formy integrace	6
1.2 Historie měnových unií.....	7
2. Vývoj evropské ekonomické integrace	9
2.1 První kroky k integraci	9
2.1.1 Marshallův plán	9
2.1.2 Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj	9
2.1.3 Evropské společenství.....	10
2.2 Budování hospodářské a měnové unie.....	11
2.2.1 Jednání o měnové unii	11
2.2.2 Wernerova zpráva	11
2.2.3 Evropská měnová jednotka	13
2.2.4 Mechanismus směnných kurzů	13
2.3 Evropská měnová unie.....	14
2.3.1 Delorova zpráva	14
2.3.2 Smlouva o Evropské unii.....	15
3. Jednotná evropská měna	16
3.1 Funkce měny.....	16
3.2 Euro.....	17
3.3 Eurozóna	18
3.4 Euromince a eurobankovky	20
3.4.1 Mince	20
3.4.2 Bankovky	21
4. Zavedení jednotné měny	23
4.1 Konvergenční kritéria	23
4.1.1 Kritérium cenové stability.....	23
4.1.2 Kritérium dlouhodobě udržitelného stavu veřejných financí.....	23
4.1.3 Kritérium stability kurzu měny a účasti v ERM II.....	24
4.1.4 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	24
4.2 Proces přístupu ČR	24
5. Výhody a nevýhody plynoucí z přijetí eura.....	25

5.1 Výhody z členství v měnové unii.....	26
5.1.1 Pokles transakčních nákladů.....	26
5.1.2 Transparentnost cen.....	26
5.1.3 Přínosy spojené s eliminací kurzového rizika.....	27
5.1.4 Snížení reálných úrokových sazeb.....	27
5.1.5 Další výhody.....	28
5.2 Nevýhody z členství v měnové unii.....	29
5.2.1 Ztráta autonomní měnové politiky.....	29
5.2.2 Ztráta kurzové politiky.....	31
5.2.3 Ztráta výnosu z ražby.....	31
5.2.4 Riziko inflace.....	32
5.2.5 Další případná rizika.....	32
6. Euro v srdci Evropy.....	33
6.1 Občané a euro.....	33
6.2 Scénáře přijetí eura.....	34
6.2.1 Scénář s využitím přechodného období.....	34
6.2.2 Jednorázový přechod na euro.....	35
6.2.3 Jednorázový přechod na euro s využitím tzv. doběhu.....	35
6.3 Prý jsme připraveni.....	36
6.3.1 Plnění podmínek.....	36
6.3.2 Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií.....	37
6.3.3 Nezaměstnanost a ERM II.....	38
6.3.4 Kdy mělo být přijato euro.....	38
6.4 Nedejme si euro vnutit.....	39
6.4.1 Českolipská kritéria.....	39
6.4.2 Kritika přístupu k měnové unii.....	40
6.4.3 Řešení pro Českou republiku.....	42
Zhodnocení a závěr.....	43
Résumé.....	46
Zdroje.....	47

Seznam užitých zkratk

ASEAN - Sdružení národů jihovýchodní Asie (*Association of South East Asian Nations*)

BAM - Bosensko-herceg. marka (*měna*)

BGN - Bulharský lev (*měna*)

CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku

CZK - Česká koruna (*měna*)

ČNB - Česká národní banka

ČR - Česká republika

ECB - Evropská centrální banka

ECU - Evropská měnová jednotka (*European Currency Unit*)

EFTA - Evropské sdružení volného obchodu (*European Free Trade Association*)

EHS - Evropské hospodářské společenství

ERM - Evropský mechanismus směnných kurzů (*European Exchange Rate Mechanism*)

ERM II - Evropský mechanismus směnných kurzů II

ES - Evropské společenství

ESUO - Společenství uhlí a oceli

EU - Evropská unie

EUA - Evropská zúčtovací jednotka (*European Unit of Account*)

HMU – Hospodářská a měnová unie

NAFTA - Severoamerická dohoda o volném obchodu (*North American Free Trade Agreement*)

OECD - Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (*Organisation for Economic Co-operation and Development*)

OEEC - Organisation for European Economic Cooperation

SRN - Spolková republika Německo

UK - Spojené království (Velká Británie)

USD - Americký dolar (*měna*)

Úvod

Jednotná evropská měna–euro existuje již osmnáct let. Měna od svého vzniku prošla určitým vývojem a také oblast, ve které se tato měna používá, se značně rozrostla. Dnes již těžko kdo může euru upřít jeho postavení světové měny. Před třinácti lety naše republika vstoupila do Evropské unie poté, co si tak odhlasovala v celorepublikovém referendu. Tímto krokem se mimo jiné zavázala k přijetí evropské měny. Od přístupu k unii jsme již slyšeli mnoho dat možného zavedení eura. Pravdou ovšem zůstává, že ČR dodnes euro nepřijala. A konečný termín přijetí eura se nejeví blíže než kdy předtím. Přijme tedy Česká republika euro, a kdy?

Níže uvedená bakalářská práce se zabývá právě problematikou zavedení jednotné měny v naší republice. Jelikož práce není psána v rámci ekonomické fakulty, ale v rámci studia zabývajícího se veřejnou správou, snažil jsem se vyhnout přílišnému výčtu ekonomických důvodů, zda se přijetí vyplatí či ne. Snažil jsem se tedy o komplexnější náhled na dané téma. Práce tak nahlíží na euro z více úhlů pohledů. Ať jde o pohled ekonomický, právní, politický, hospodářský nebo pohled ryze laický, chtěl jsem, aby alespoň částečně, všechny tyto pohledy našly své zastoupení v mé práci. A vytvořily tak celistvé spektrum názorů na řešené téma. Zadaný rozsah bakalářské práce však neumožňuje zkoumat otázku z jednotlivých úhlů do její maximální hloubky. Také některé úhly nahlížení jsem nemohl, vzhledem k rozsahu zahrnout, jelikož by se tento fakt musel odrazit v hloubce zkoumání z jednotlivých směrů pohledu. Práce se tak téměř vůbec nezabývá základními ekonomickými teoriemi slavných světových ekonomů a porovnání jejich teorií s praxí, v rámci měnové unie. Téměř nedotčeno zůstalo také téma významné úlohy Evropské centrální banky. Ač je tato instituce s evropskou měnovou unií velice úzce svázána. A jistě bych našel ještě spoustu dalších pohledů, které by stály za to zahrnout do mé práce.

Celá práce je rozčleněna na šest větších celků, ty řeší jednotlivé aspekty vztahu mezi členským státem (Českou republikou) a evropskou měnovou unií. První dva celky definují jednotlivé pojmy, aby se vymežilo téma, ve kterém se práce bude pohybovat. V tomto úseku práce je definován např. pojem měnové unie, nebo měny jako takové. Část se také zabývá vzhledem samotných platebních

prostředků eura. Třetí oddíl se věnuje historickému vývoji evropské integrace, protože věřím, že seznámit se s vývojem, je důležitým mezníkem pro pochopení celé problematiky. Část čtvrtá popisuje proces zavedení jednotné evropské měny v jednotlivé členské zemi. Pátý celek se pak zabývá přímo otázkami týkajícími se zavedení eura přímo na území České republiky a jejich hodnocení. Poslední oddíl se snaží vyjmenovat hlavní výhody a nevýhody, plynoucí ze zavedení eura a zhodnotit tak i výtěžky a náklady z nich plynoucí. V závěru se pak nachází shrnutí celé práce a je zde sepsáno i mé soukromé zhodnocení všech podnětů.

1. Pojem Integrace

1.1 Vývojové formy integrace

Samotný pojem měnová unie představuje stupeň spolupráce dvou a více států. Jak již název napovídá, spočívá v rozhodnutí o používání jednotné měny (více měn v daném poměru) na daném území. Celý postup integrace těchto zemí může mít různé důvody, zejména však ekonomické a politické. Ekonomická integrace má posílit ekonomické vazby jejích členů a posílit jejich vzájemný obchod. Cíle bývá dosahováno řadou opatření. Omezení či rušení cel, přiblížení či sjednocení daňové a měnové politiky států. Ekonomická integrace je známa v šesti formách, (některá literatura uvádí pouze pět forem, šestou opomíjí nebo řadí do samostatné kategorie). Měnová unie je chápána v obou případech jako forma čtvrtá. Formy jsou uspořádány hierarchicky vzestupně podle míry integrace.

1. Pásmo volného obchodu

Nejnižší stupeň integrace, členové se dohodnou na snížení překážek v obchodování mezi sebou navzájem. Obchodní politiku vůči vnějším zemím si však každý člen určuje sám. Tato integrace může být sjednána i jen pro určitý typ výrobků či komodit. Příkladem jsou: **ASEAN** (Brunej, Indonésie, Malajsie, Filipíny, Singapur, Thajsko); **NAFTA** (Kanada, Mexiko, USA); **EFTA** (Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko).

2. Celní unie

Členové, nejen že zruší cla mezi sebou, ale také uplatňují rovné celní sazby vůči třetím zemím. Hovoří se zde o tzv. společném celním sazebníku. Příklady: **EU (společně např. i s Tureckem)**; **Česká republika a Slovensko** do roku 2004; **Jihoafriká celní unie**.

3. Společný trh

Opět navazuje na předchozí formu. Státy se společným trhem ruší všechny zábrany mezi sebou, zaujímají jednotnou celní politiku ve styku s ostatními státy, navíc tyto státy odbourávají vlivy bránící volnému pohybu výrobních faktorů. Umožní tedy volný pohyb zboží, služeb, pracovních sil a kapitálu. Příkladem mohou být: **Evropské společenství v 80. letech**.

4. Hospodářská unie

Ekonomiky zemí jednotí normy pro výrobní faktory. Část svých pravomocí převádějí na nadnárodní instituce a sjednocuje se sociální rozpočtová politika.

5. Měnová unie

Snaha o úplnou ekonomickou integraci. Státy zavádí společnou měnu, coby zákonné platidlo, zpravidla spravovanou centrální bankou. Považována za nejvyšší ryze ekonomickou formu integrace.

6. Politická unie

Naprosté spojení jak politické, tak ekonomické integrace. Původně samostatné státy tak splývají v jeden nový celek, řízený jedním centrem. Některé prameny uvádějí, že tento typ v praxi neexistuje, jiné jako příklad udávají **Spojené státy americké, či Německo a Itálie** (v době jejich sjednocení v 19. století).

1.2 Historie měnových unií

Hlavním znakem měnové unie je používání jedné měny, jako zákonného platidla ve více státech. Historicky první měnové unie můžeme nalézt v polovině 18. století. Jednou z nejvýznamnějších měnových unií byla Latinská měnová unie. Unii založily v roce 1865. Druhé Francouzské císařství, Italské království, Belgické království a Švýcarská konfederace. V roce 1868 se oficiálně přidalo Řecké království. Mince těchto zemí byly volně směnitelné mezi sebou v poměru 1:1, tuto směnitelnost zaručoval stejný podíl drahých kovů, zlata a stříbra, v mincích všech zemí. Poměr zlata ke stříbru vycházel z francouzského systému, činil 1:15,5 (zlato : stříbro). Tyto mince byly používány v nečlenských státech, jako např.: Španělsko, Srbsko, Bulharsko nebo Venezuela. Unie zanikla v roce 1927, vystoupením Francie a Belgie.¹

¹ VON MISES, Ludwig. *Lidské jednání: pojednání o ekonomii*. Praha: Liberální institut, 2006, 959 s. ISBN 80-863-8945-6

Nejčastějšími důvody k zavedení měnové unie bývají důvody ekonomické, politické či existenční. Měnové unie často vznikají mezi řídicím státem a závislým územím či kolonií. Není však výjimkou zřízení měnové unie i mezi autonomními státy. Příkladem může být americký dolar (platí nejen ve Spojených státech amerických, ale například i v Panamě, Guamu a na Východním Timoru), nebo Švýcarský frank (plní roli zákonného platidla i v sousedním Lichtenštejnsku). U těchto států se jedná o důvod již existenční, zapříčiněný velikostí státu, kterému by se v podstatě nevyplatilo zavést a spravovat vlastní měnu. O takto vytvořených měnových uniích se často hovoří, jako o měnových uniích, „kde *De facto Existenční důvody pro vznik regionálních měnových zón jsou charakteristické pro skupinu geograficky, ale i populačně velmi malých zemí, pro které je akceptace a legalizace měny hospodářsky silnějšího sousedního státu, respektive významného obchodního partnera, nezbytností. Do této skupiny patří např. evropské země, jako je Lichtenštejnsko, Monako nebo Vatikán.*“²Podobným případem je v oblasti Evropské měnové unie příklad Černé Hory, která sice není členem unie, i tak zde euro platí za jediné zákonné platidlo.

Státy do měnových integrací vstupují s vidinou výhod, kterými mohou být: snížení míry inflace, snížení transakčních nákladů, zrychlení bankovních transakcí, větší stabilita a význam na mezinárodním trhu. Snížení míry nezaměstnanosti (volný pohyb pracovních sil a kapitálu), snížení objemu nezbytných devizových rezerv a úspora nepřímých transakčních nákladů (zjednodušení účetnictví, zmenšení držby valut v různých měnách). Mezi nevýhody pak může patřit zejména, ztráta měnové suverenity, nesoucí s sebou nemožnost provádět samostatnou měnovou politiku, regulaci měnových sazeb, ztrátu fiskální autonomie, nepřítomnost kurzového rozdílu, a navíc mnohdy vysoké náklady se zaváděním nové (společné) měny.

Některé měnové unie již zanikly, z významných zaniklých unií hodno uvést mj. Latinskou unii (viz výše), Skandinávskou unii (konec 19. století, unie mezi Norskem, Dánskem a Švédskem), Zollverein (celní spolek – unie vzniklá v roce 1834 na území Německa, snaha o zproštění se rakouského vlivu na německou ekonomiku)

²LACINA, Lubor a Antonín RUSEK. *Evropská unie: trendy, příležitosti, rizika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 260 s. ISBN 978-807-3800-772; str. 22

V současnosti existuje vícero měnových unií, nebo měnových unií *de facto*. Fungující unie najdeme na území Afriky. Unie CFA frank (XOF, XAF) tvořící 14 států, bývalých kolonií Francie, v oblasti střední Afriky. Dále pak unie Východokaribský, kterou tvoří šest nezávislých a dvě závislá území v oblasti Malých Antil. Pro Českou republiku pravděpodobně nejvýznamnější měnovou unií zůstává Evropská měnová unie. Z 28 států EU, již 19 států měnové unie užívá euro jako jediné platidlo. Tuto měnu používají jako jedinou měnu i státy stojící mimo unii, jako Černá Hora a „kvazistát“ Kosovo.

2. Vývoj evropské ekonomické integrace

2.1 První kroky k integraci

2.1.1 Marshallův plán

Vyhlášen 5. 6. 1947 Georgem C. Marshalllem, americkým ministrem zahraničí. Jednalo se o poskytnutí po

i cca 13 miliard dolarů, ze strany USA. Pomoc byla nabídnutá zemím Evropy, pomocí těchto peněz měli obnovit válkou zničenou ekonomiku a infrastrukturu, která byla válkou těžce poškozena. Evropským zemím samotným, by tato obnova trvala velmi dlouho, proto byly peníze z USA velkou pomocí. Země Evropy musely nejprve plán přijmout, poté vypracovat plán obnovy své země, až posléze jim byla půjčka poskytnuta. Nabídka nebyla nijak omezena, vztahovala se na všechny země včetně sovětského svazu. Ten však Marshallův plán odmítl a pod jeho tlakem i většina východní Evropy, kromě Řecka a Turecka. Mezi zeměmi, které takto plán odmítly, byla i Československá republika.

2.1.2 Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

Velmi přínosnou organizací se stala Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (Organisation européenne de coopération économique, Organisation for European Economic Cooperation), zkráceně OEEC (příp. OECE). Tato organizace usměrňovala a přidělovala tok peněz z USA do Evropy, v rámci Marshallova plánu. Na základně pobídky USA vznikla 16.4 1948, založilo jí 17 států v čele s UK a Francií. Roku 1961 se OEEC transformovala na OECD. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development).

OECD čítá nyní 35 členů, kandidáty a *nejpravděpodobnějšími budoucími členy jsou Kolumbie a Rusko.*

„Záběr OECD je velmi široký – sahá od ekonomické a fiskální politiky přes sociální politiku a trh práce, zemědělství a politiku životního prostředí až po obchod, investice či vědeckotechnickou politiku. OECD jako sdružení ekonomicky nejvýznamnějších zemí světa, hraje výraznou úlohu při rozvoji mezinárodních ekonomických vztahů a mezinárodního obchodu.

Obecně lze říci, že posláním OECD je ekonomický rozvoj ekonomik členských zemí:

- *zejména dosažení dlouhodobě udržitelného ekonomického růstu;*
- *zvyšování zaměstnanosti a životní úrovně v jednotlivých členských zemích při současném zachování vnitřní i vnější finanční rovnováhy;*
- *z pohledu obchodní politiky je důležité, že poslání OECD rovněž zahrnuje rozšiřování světového obchodu na mnohostranném a nediskriminačním základě v souladu s přijatými mezinárodními závazky“.³*

2.1.3 Evropské společenství

Dalším krokem bylo vytvoření organizace s názvem evropské hospodářské společenství (EHS). Bylo založeno v roce 1957 a zakládací smlouva EHS se stala jednou ze dvou Římských smluv (druhou z Římských smluv byla smlouva Evropského společenství pro atomovou energii). Společenství částečně provázalo ekonomiky evropských států, a mělo usilovat o jejich hospodářský vzestup. Současně s EHS fungovalo i Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO). Toto společenství vzniklo kvůli kontrole strategických odvětví zbrojního průmyslu, aby státy navzájem mohly kontrolovat případné snahy o zbrojení svých sousedů. V roce 1965 se ESUO a EHS spojily do jednoho celku, nazývaný Evropská Společenství (ES). K tomu to sdružení států, se do 90. let přidá, ještě několik zemí, prvními jsou v roce 1973 UK, Dánsko a Irsko. ES dalo základ pro nové a větší sdružení států, v roce 1993 se Maastrichtskou smlouvou (podepsána 1992)

³Doslovná citace: Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. *BusinessInfo.cz* [online]. [cit. 2017-02-16]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/strucna-charakteristika-oecd-7192.html>

ES transformuje v Evropskou unii. Posledním státem, který přistoupí k ES, je v roce 1990 východní část znovusjednoceného Německa.

2.2 Budování hospodářské a měnové unie

2.2.1 Jednání o měnové unii

Základy evropské integrace tedy byly položeny, ale jednotlivé státy zůstávaly suverény tvořícími tento celek. Každý stát obstarával svoji hospodářskou ekonomiku ve svojí měně a společně byla řešena pouze témata zakotvená ve smlouvách. Dalším jednotícím krokem bylo vytvoření celní unie v roce 1968. Zde se naplno projeví rozdíly mezi silou ekonomik jednotlivých států. A také odlišnosti pojetí makroekonomických problémů v jednotlivých zemích. Asi dvěma nejvýraznějšími ekonomikami, které prosazovaly své hospodářské vize, byli Německo a Francie. Následkem toho vznikl silný tlak v působení evropských měn na sebe navzájem. V sedmdesátých letech se tak pomalu vytváří prostředí pro měnovou unii. O možnosti měnové unie se rozhodlo na Haagském summitu v roce 1969.⁴

Na řešení problémů, týkajících se zavedení měnové unie, vznikly dva scénáře. První z nich nazývaný Barreho plán, podporovaný zejména Francií a Belgií. Druhý tzv. Schillerův plán, který prosazovali SRN a Nizozemí.

Barreho plán vycházel z monetaristického přístupu (korunovační teorie). Předpokládal, že nejprve má být nejdříve zkoordinováno hospodářství jednotlivých států a zafixovány kurzy jejich měn, a následně se může přistoupit k integraci. Naproti tomu Schillerův plán vycházel z učení ekonomistického (tzv. teorie lokomotivy). Problém spatřoval v nerovném stavu ekonomik jednotlivých států. Prvně by teda měla být zavedena měnová unie, která by přispěla k širší integraci (roztlačila by integrační tendence jako lokomotiva).⁵ Rozpor těchto dvou rozdílných koncepcí měla sjednotit Wernerova zpráva.

2.2.2 Wernerova zpráva

Protože nebylo možné se shodnout na dalším postupu, byla vytvořena pracovní skupina pod vedením ministerského předsedy Lucemburska

⁴ LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5 str.192-193

⁵ BÁRKOVÁ, Dana. *Euro - jednotná měna pro nejednotnou Evropu*. Ostrava: KEY Publishing, 2014. ISBN 978-80-7418-217-4; str.18

Pierra Wenera. Jejím úkolem bylo vypracování analýzy stávajících názorů a nalezení sporných otázek v budování měnové unie. "Wernerova zpráva" definovala atributy hospodářské a měnové unie: neodvolatelná konvertibilita měn členských zemí, volný pohyb kapitálu a pevně stanovené devizové kurzy mezi měnami členských zemí, nebo náhrada jednotlivých měn, měnou jednotnou. Tohoto cíle mělo být dosaženo nejdříve v roce 1980.

Samotná zpráva nebyla nijak razantní, celý text působí spíše opatrně a hledá jakousi střední cestu mezi oběma scénáři. Wernerova zpráva počítala s třemi etapami v horizontu 10 let. V úvodu zprávy je uvedeno, že měnová unie bude budována na úplné směnitélosti měn, odstranění směnných kurzů a volném pohybu kapitálu. Mezi lety 1971–1973 proběhla první fáze plánu, zahrnovala koordinaci měnových a fiskálních politik jednotlivých států. Roku 1973 byl založen Evropský fond měnové spolupráce, kde byly soustředěny části měnových rezerv všech členských států. V roce 1974 mělo dojít k zahájení druhé etapy provedení Wernerova plánu. Po pádu bretton-woodského systému⁶, kdy prezident Nixon oznámil zrušení konvertibility USD za zlato. A ve spojení s ropnými šoky v 70. letech, bylo plnění Wernerova plánu zrušeno.⁷

⁶ Bretton-woodský systém

Jedná se o dohodu z 22. 7. 1944, která nastínila směr ekonomiky a představila peněžní systém, který by měl být v Evropě zaveden po skončení II. světové války. Dohody se zúčastnily státy západní Evropy a USA. Systém měl řešit fakt, že do počátku I. světové války byly měny států vázány zejména na zlato, což bránilo tisku dalších peněz. Bretton-woodský systém se snažil nahradit zlato americkým dolarem. Každá země směla se v rámci směnných kurzů rozcházet s americkým dolarem nanejvýš o jedno procento. Americký dolar se tak stal celosvětovou rezervní měnou a ostatní měny od ní byly v podstatě odvozeny. Dolar se tak stal velmi významnou měnou v poválečném světě. Navíc možnost směny za zlato, byla jen v dolarech, v pevném kurzu 35 dolarů za unci zlata.

Dolar, na který byly navázány ostatní měny, však nebyl schopen udržet fixní směnitelnost za zlato, a proto se v roce 1971 od této fixní směnitelnosti upustilo a Bretton-woodský systém se tak rozpadl. Spojené státy tak musely opustit tzv. zlatý standart a dolary se staly poprvé nekrytou měnou.

⁷BÁRKOVÁ, Dana. *Euro - jednotná měna pro nejednotnou Evropu*. Ostrava: KEY Publishing, 2014. ISBN 978-80-7418-217-4; str.19-20

2.2.3 Evropská měnová jednotka

Po ztroskotání Wernerova plánu byl vytvořen alternativní projekt pro stabilizaci měnových kurzů – evropský měnový systém. Po schválení Evropskou radou vznikl 13. 3. 1979 a podílely se na něm všechny státy Evropského společenství. Tvořili ho tři základní prvky: zavedení evropské měnové jednotky – ECU, mechanismus směnných kurzů – ERM a úvěrový mechanismus doplňující systém ERM poskytováním úvěrů státům s cílem udržení jejich měny.

Společná evropská měnová jednotka ECU (European Currency Unit), nahradila předešlou jednotku EUA (European Unit of Account), která se používala v období Wernerova plánu. Stejně jako EUA, nebyla tato jednotka měnou v právním smyslu, jednalo se o koš složený z podílů národních měn. Třemi měnami s nejsilnějším podílem zde byly: německá marka; francouzský frank a nizozemský gulden. Emise ECU byla kryta zlatem i devizami. Na rozdíl od EUA plnila ECU i řadu čistě peněžních funkcí. V ECU se zúčtovávaly platby rozpočtu EU a byly vydávány cenné papíry. Emitentem ECU byl Evropský fond měnové spolupráce. Jednotka vznikla roku 1979 a již v roce 1985 se stala pátou nejpoužívanější měnou světa.⁸

2.2.4 Mechanismus směnných kurzů

ERM (Exchange Rate Mechanism) byl mechanismus zapojující měny členských států směnných kurzů. Směnný kurz byl vytvořen pro každé dvě měny a představoval paritní mřížku, v níž se měny mohly pohybovat v rozmezí $\pm 2,25\%$ od centrální parity. V případě potřeby se toto pásmo mohlo rozšířit na $\pm 6\%$. Pokud byla tato míra překročena, státní banky měly povinnost intervenovat a kurz opět stabilizovat, pro tento účel sloužily úvěrové mechanismy. Druhou součástí ERM, vedle paritní mřížky, byl tzv. indikátor divergence. Ta vytvářela jakýsi blok proti opuštění daného rozmezí. Jakmile se kurz dostal nad 75% flukтуаčního pásma, nastala povinnost intervence. Kritická míra divergence byla stanovena podle pevného vzorce. Ve vzorci byla zohledněna i váhová složka dané měny v rámci ECU. O co významnější měnu se jednalo, tím menší prostor pro kritickou divergenci měla.⁹

⁸BÁRKOVÁ, Dana. *Euro - jednotná měna pro nejednotnou Evropu*. Ostrava: KEY Publishing, 2014. ISBN 978-80-7418-217-4; str. 20

⁹LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5 str. 203

2.3 Evropská měnová unie

2.3.1 Delorova zpráva

Akt o jednotné Evropě sepsaný roku 1987 předpokládal jednotnou měnovou politiku a měnu, jako základní kameny společného trhu, který přislíbil zavést do roku 1992. Evropský měnový systém se dostal do primárního práva ES. Flukтуаční pásmo v systému ERM se zvýšilo z $\pm 2,5\%$ na $\pm 15\%$. V roce 1988 byl vytvořen sedmnáctičlenný výbor, složený z guvernérů centrálních bank, aby navrhl postup pro tvorbu měnové unie. Předsedou výboru se stal Jacques Delors. Výsledek jejich práce je znám právě pod jeho jménem jako Delorova zpráva. Byla vydána v dubnu 1989 a oficiálně se nazývá Report on Economic and Monetary Union in the European Community. Zpráva počítala s pevným zafixováním měn členských států, úplnou liberalizací pohybu kapitálu a pevnou fixací měnových kurzů. Měnová unie měla být propojena s hospodářskou unií, předpokládalo se: jednotný vnitřní trh; vytvoření soutěžní politiky pro zajištění tržních mechanismů strukturální změny a regionální rozvoj; koordinaci makroekonomických politik a závazná pravidla fiskální politiky (čl. 25 Delorovy zprávy).¹⁰

„Přechod k hospodářské a měnové unii byl plánován ve třech. Ty byly v Delorově zprávě charakterizovány pouze rámcově. V procesu fixace měnových kurzů se počítalo s úlohou společné měnové jednotky ECU. První etapa měla představovat dokončení jednotného vnitřního trhu reformu a posílení strukturálních fondů, posílení koordinace hospodářských politik, zejména fiskální. Předpokládalo se vytvoření Evropského rezervního fondu (nakonec nebyl vytvořen). Hlavním úkolem druhé etapy bylo další posílení hospodářské unie a v oblasti měnové unie vytvoření Evropského systému centrálních bank.(...) Přechod k hospodářské a měnové unii měl být završen třetí etapou, kdy už měly být kurzy nezvratně fixovány, centrální banka měla spravovat společné měnové rezervy a provádět měnové intervence, hospodářské politiky měly být koordinovány závazným způsobem.“¹¹

¹⁰BÁRKOVÁ, Dana. *Euro - jednotná měna pro nejednotnou Evropu*. Ostrava: KEY Publishing, 2014. ISBN 978-80-7418-217-4; str. 30

¹¹ Doslovná citace: BÁRKOVÁ, Dana. *Euro - jednotná měna pro nejednotnou Evropu*. Ostrava: KEY Publishing, 2014. ISBN 978-80-7418-217-4; str. 30

2.3.2 Smlouva o Evropské unii

Smlouva o EU byla podepsána 7. února 1992 s platností od 1. 11. 1993 v Nizozemí ve městě Maastricht, od něj je odvozen její druhý název Maastrichtská smlouva. Znamenala přerod ES v Evropskou unii. Smlouva vytváří tři hlavní pilíře, na kterých unie stojí. Tato struktura fungovala do roku 2007, kdy ji nahradila Lisabonská smlouva. Hospodářská a měnová unie náležela do prvního pilíře s pojmenováním „Evropská společenství“, druhé dva pilíře nesly názvy „Společná zahraniční a bezpečnostní politika“ a třetí „Policejní a justiční spolupráce.“

„Podle jejího znění znamená Hospodářská a měnová unie "neodvolatelně stanovit vzájemné měnové kursy měn členských států a zavést jednotnou měnu ECU, jakož i stanovit a provádět jednotnou peněžní a kursovou politiku", přičemž "přednostním cílem obou politik je cenová stabilita".

V článcích 102a – 109m Smlouvy jsou stanoveny:

1. *zásady pro koordinovanou hospodářskou politiku*
2. *stupňovitý plán vybudování HMU*
3. *podmínky členství v HMU (viz 4.1 Konvergenční kritéria)*
4. *rozhodovací postup*“¹²

Hlavním cílem **zásad koordinované hospodářské politiky** je dosažení otevřeného tržního hospodářství, s důrazem na význam volné hospodářské soutěže. Jednotlivé státy nadále zůstávají hospodářskými suverény, ale Evropská rada je oprávněna vykonávat dozor, dohled nad těmito státy. V případě přílišného schodku v rozpočtu členského státu, může po přezkumu (evropské investiční banky) požadovat po provinilém státu bezúročný vklad či pokutu. **Stupňovitý plán** budování HMU byl třístupňový. První stupeň započal v roce 1990 a jeho hlavním cílem byla liberalizace pohybu kapitálu. Stupeň druhý (1994), jeho hlavním výsledkem bylo založení Evropského měnového institutu (EMI). Třetí stupeň dá vzniknout Evropskému systému centrálních bank a nezávislé Evropské centrální banky. **Rozhodovací postup** - Evropská

¹² Doslovná citace: Historie eurozóny: Smlouva o EU. *Euroskop.cz* [online]. [cit. 2017-03-5]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/319/sekce/historie-eurozony/>

komise podala zprávu o splnění konvergenčních kritérií pro přijetí jednotné měny a shledala prvních 11 států schopnými zapojit se do poslední etapy HMU - přijetí jednotné měny od 1.1.1999.¹³

Vznikla tak evropská měnová unie založená na principech volného pohybu zboží, služeb, pracovních sil a kapitálu.

3. Jednotná evropská měna

3.1 Funkce měny

Nejzřetelnější znak měnové unie představuje tedy společná měna. Na ní jsou kladeny stejné nároky a plní stejné funkce, které plní měny nacionální. Avšak plní je pro více, dříve samostatných celků a stává se tak navíc¹⁴ ještě jednotícím prvkem celé unie. Jednotkou měny jsou peníze, nesoucí svoje pojmenování a určitou nominální hodnotu. Peníze jako takové můžeme rozdělit do dvou kategorií. A to peníze virtuální, nehmotné peníze cirkulující zejména internetem, za které ručí nějaká instituce. A na vývojově starší druh peněz, který je nyní z oběhu vytlačován. Starším druhem je užívání mincí a bankovek, jež také spravuje emitující instituce. „*Pojem měna je tedy označení soustavy platebních jednotek, zákonným platidlem na vytyčeném území. Jde tedy zejména o právní pojem. Měnová suverenita je součástí státní suverenity, to je právo stanovit měnu a její soustavu. V moderní době je měna definována právními předpisy, včetně fyzické podoby platidel a jejich ochrannými prvky*“.¹⁵ V rámci měnové unie, tyto výsady státu přejímá instituce zřízená měnovou unií.

Peníze, jako takové, mají tři základní funkce:

1. Prostředek směny – peníze doplnily původní směnný obchod, kdy se směňuje věc za věc. Tato směna skýtá nedostatky, věci nejsou přesně porovnatelné mezi sebou a poptávka po různých věcech se v průběhu i krátké doby rychle mění. Na

¹³ Historie eurozóny: Smlouva o EU. *Euroskop.cz* [online]. [cit. 2017-03-5]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/319/sekce/historie-eurozony/>

¹⁴ navíc = k třem základním funkcím peněz, viz níže.

¹⁵ BÁRKOVÁ, Dana. *Euro - jednotná měna pro nejednotnou Evropu*. Ostrava: KEY Publishing, 2014. ISBN 978-80-7418-217-4; str.12

což reaguje i peněžní cena. Navíc ne všechny věci se dají dělit. Z těchto důvodů peníze usnadnily a zrychlily směnu a začaly být užívány coby platební prostředek.

2. Uchování hodnoty – ne všechno zboží lze uchovávat dlouhodobě. Správně vybraný materiál pro výrobu peněz zaručí jejich trvanlivost. Navíc peníze o stejné hodnotě z většiny případů jsou mnohem lépe přenositelné a uskladnitelné než obchodované zboží. Peníze je takto možné hromadit a svůj majetek pomocí nich kumulovat. Pročež jsou založeny finanční instituce, které pomáhají peníze chránit a ukládat.

3. Zúčtovací jednotka – již výše zmíněno, zboží mezi sebou se jen těžko dá porovnat, zde se uplatní třetí funkce peněz. Peníze působí jako srovnávací, jasně ohraničená jednotka, lze s ní vymezit takřka cokoli. V množství peněžních jednotek lze následně vyjádřit ceny, jak komodit a statků, tak například i práce, služeb a času, které by bez přítomnosti peněz mohly být jen těžko porovnávány.

Uvedené funkce peněz zmínil již řecký učenec Aristotelés, ve 4. století před n. l. v díle Etika Nikomachova. " *Pro budoucí pak výměnu, není-li okamžitě ničeho potřeba, jsou nám peníze jakoby zárukou, že výměna bude možná, když potřeba nastane, Neboť ten kdo je platí, musí mít za ně něco dostatí. Ovšem i tu jest táž potíž – neboť peníze nejsou vždy stejně platné; přece však podržují větší stálost. Proto všechny musí mít svou cenu; vždyť tak bude možná výměna, a když tato, bude možné i společenství. Peníze tedy jako míra, ježto učinila věci spolu měřitelnými, je vyrovnávají; neboť kdyby nebylo výměny, nebylo by společenství, ani by nebylo výměny bez rovnosti, ani rovnosti bez vzájemné měřitelnosti. Věci tolik se různící nemohou se ve skutečnosti státi spolu měřitelnými, ale pro potřebu jest to dosti možno. Jest tedy potřeba jedné míry, a to podle ustanovení; pročež se to nazývá nomisma, co podle ustanovení platí; peníze zajisté činí všechny věci spolu měřitelnými; všechno se totiž penězi měří.*"¹⁶

3.2 Euro

Jednotná evropská měna se nazývá euro, tyto peníze by se měly stát společnou platební jednotkou členských států Evropské unie. Název euro byl schválen na zasedání EU v Madridu, roku 1995. Měna je řízena institucí s názvem

¹⁶ ARISTOTELÉS, Etika Nikomachova. Kniha V. (Spravedlnost rozdílce). Praha: Rezek, 1996. 493 s. ISBN 80-901796-7-3, s.19, odst. 1133a.

Evropská centrální banka (ECB), sídlící ve Frankfurtu nad Mohanem. Užívaným měnovým kódem je ustanoven kód ISO 4217, zkratka EUR. Euro samotné, začalo fungovat 1.1.1999, ale pouze coby virtuální devizová měna. První fyzická valutová měna začala cirkulovat 1.1.2002. V současné době je euro druhou nejdůležitější měnou, po americkém dolaru, ve světovém měnovém systému. Právě americký dolar se Evropská měna snaží dohnat a pokud možno zaujmout jeho první místo. Od zavedení měny čítá kurz Amerického dolaru vůči euru v průměru 1:0,8444 (USD:EUR). Nejnižší hranice dosáhl kurz na podzim. Aktuálně se pohybuje euro o jednu desetinu nad touto hranicí.¹⁷ Nejvyššího kurzu dosáhla měna v létě roku 2000, nejnižší hranice pak v létě roku 2008 (viz graf č.1).¹⁸

Graf č.1

3.3 Eurozóna

Území spjaté s Evropskou unií, na kterém se používá měna euro, coby hlavní platební prostředek, se nazývá euro oblast. Používanějším obecným výrazem se však stal pojem eurozóna. Založilo ji a vytvořilo 11 států (Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko a Španělsko), ty vstoupily do III. fáze HMU již 1.1.1999. V nynější době čítá eurozóna 19 členů, posledním přistoupiším státem byla Litva (1.1.2015). Zavedení jednotné měny

¹⁷ Dne 8.2.2017

¹⁸ Grafy kurzů měn [online]. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/kurzy-men/grafy/nr/EUR-USD/od-4.1.1993/>

vychází již ze členství v Evropské unii. To znamená, že členové unie se zavazují po splnění kritérií, přijmout společnou měnu. V tomto ohledu existují výjimky, takzvaný opt-out, ten má vyjednané Dánsko a Spojené království.¹⁹ Jiným způsobem z této povinnosti v podstatě zprostil Švédsko, které nevstoupilo do systému ERM II. Na druhé straně existují země, které tuto měnu používají, nebo na ni jsou jejich nacionální měny pevně navázány, aniž by byly členy Evropské unie.

První skupinu tvoří čtyři evropské státy, Vatikán, San Marino, Andorra a Monako. I s ohledem na předchozí užívání měn cizích států (dnes členů EU – Francie, Itálie, Španělsko). Mají s EU vyjednané dohody na základě nichž užívají společnou evropskou měnu. Státy takto razí své národní rubové ražby. Andorra²⁰ takto činí od konce roku 2014, zbylé tři ze mě již od roku 2002.

Platnými členy euro oblasti jsou také tzv. "Nejvzdálenější území". Zde se taktéž používá euro jako státní měna na základě dohod s EU. Tato území tvoří 9 celků, a navíc závislá na území členských států mimo Evropu. Např. Kanárské ostrovy (Španělsko), Francouzská Polynésie (Francie), Azory (Portugalsko).

Další skupinu tvoří státy, které euro používají jednostranně bez dohody s EU, např. Černá Hora nebo britské vojenské základny na Kypru, Akrotiri a Dhekelia. V důsledku absence dohody tyto státy ovšem nesmějí razit peníze se svými národními symboly. Bez dohody s Evropskou unií, se euro jako měna de iure, používá rovněž ve dvou neobydlených francouzských zámořských územích - Francouzská jižní a antarktická území a Clippertonův ostrov.

Poslední skupinu tvoří měny napevno navázané na kurz eura. Na jedné straně to jsou země, které jsou již součástí EU a jejich měna je takto navázána v důsledku ERM II, takovým případem je bulharská lev (BGN), pevně svázaný s kurzem eura v poměru 1 **EUR** = 1.95583 **BGN**. Druhou skupinu tvoří státy stojící mimo EU, jež mají kurz pevně navázaný na kurz eura. Příkladem může být Bosna a Hercegovina, svůj kurz své Konvertibilní marky (BAM), má k euru pevně

¹⁹ V době vytvoření této práce má Spojené království s Evropskou unií zvláštní vztah. Spojené království je členem EU, ale na druhou stranu v loňském roce (červen 2016), bylo referendem rozhodnuto o vystoupení UK z Evropské unie.

²⁰ Úřední věstník Evropské unie - 2011/C 369/01 -Měnová dohoda; Dostupné online [2. 2. 2017] - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:369:0001:0013:CS:PDF>

navázán již od 22.6.1999 v poměru 1 **EUR** = 1,95583 **BAM**. Předtím byla tato měna navázána na německou marku.

3.4 Euromince a eurobankovky

Fyzicky se měna euro dostala do oběhu roku 2002. Měna v hotovostním platebním styku cirkuluje ve dvou variantách, v bankovkách a v mincích. Základní jednotkou je jedno euro, dělí se na sto (euro) centů. Bankovky užívají stále stejný vzhled, kdežto mince mají lícovou stranu vždy stejnou a rubovou si určuje stát sám. Mince všech států jsou si rovny hodnotou a dají se požit v kterémkoli jiném státě v rámci HMU.

3.4.1 Mince

"Mince 2 a 1 euro, jakož i 50, 20 a 10 centů, mají dvojitě mírně odlišné provedení. Původní motiv na mincích uváděných do oběhu v r. 2002 zachycuje Evropskou unii před rozšířením o země východní a jižní Evropy, k němuž došlo 1. května 2004. Novější motiv, použitý u mincí vydávaných postupně od 1. ledna 2007, ztvárňuje geografickou mapu Evropy. Mince v hodnotě 5 centů, 2 centy a 1 cent znázorňují glóbus s Evropou vedle Afriky a Asie. Autorem grafického návrhu společné strany euromincí je LucLuycx z Královské belgické mincovny. Vyobrazené motivy symbolizují jednotu Evropské unie."²¹

Každá členská země eurozóny může využít zadní strany euromincí pro prezentaci svých národních symbolů. Jakmile se však jednou rozhodne o motivech svých národních stran, nemá možnost je měnit. Výjimku tvoří mince se zobrazením hlav států, které lze měnit, dojde-li ke změně hlavy státu, nebo po 15 letech s ohledem na změny v podobě hlavy státu. Jednotícím standardem, který však některá grafická ztvárnění ne zcela splňují, je lemování národního motivu kruhem s 12 hvězdami Evropské unie.²²

Mince existují v hodnotách 1, 2, 5, 10, 20, 50 centů; 1, 2 eura, eurové mince jsou bimetalické. Ražení jednotlivých mincí nespadá do působnosti ECB, ale je věcí jednotlivých národních bank členských zemí. Speciální typ, co do

²¹Společná strana euromincí[online]. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/spolecna-strana-eurominci>

²²Národní strany euromincí [online]. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/narodni-strany-eurominci>

ražeb, představují mince v hodnotě dvou eur, které připomínají významné národní události jednotlivých států. Tyto mince mají svůj počátek v rozhodnutí Evropské rady 1. ledna 2004. Výroční mince mají stejné parametry jako mince běžné, liší se jen rubovou "výroční" stranou. V běžném platebním styku jsou rovny mincím ostatním, avšak jsou oblíbeným cílem sběratelů. Unie reguluje pomocí právních pramenů tyto mince, co do počtu sérií, objemu mincí v oběhu. Například každý stát smí vydat pouze dvě série ročně (výjimku tvoří společně vydávané mince více států), měl by zde být vyražen název státu nebo alespoň zkratka.²³

Pokud některá ze zemí eurozóny hodlá vydat oběžnou pamětní minci 2 €, musí o tom informovat Evropskou komisi. Země eurozóny nemusí tento údaj sdělovat ECB. Komise pak tuto informaci zveřejní ve vícejazyčném Úředním věstníku EU. Úřední věstník je oficiálním zdrojem, podle něhož provádí ECB aktualizaci svých internetových stránek týkajících se euromincí. Proces oznamování, překlad do 23 jazyků a zveřejnění vedou nutně k určité prodlevě. Internetové stránky ECB věnované euromincím proto nelze vždy aktualizovat tak rychle, jak by si uživatelé přáli.²⁴

3.4.2 Bankovky

Bankovy eur se vyskytují v sedmi nominálech 5, 10, 20, 50, 100, 200 a 500 eur. Nominály se od sebe liší jak velikostí bankovek, tak jejich dominantní barvou. Eurobankovky nyní obíhají ve dvou sériích, původní z roku 2002 a nová série s rozšířenými ochrannými prvky, cirkulující od roku 2013. Bankovky na rozdíl od mincí jsou unifikované pro celou EU a tiskne je výhradně ECB. Na bankovkách jsou vyobrazené nekonkrétní a neexistující stavby různých slohů. Z lícové strany jsou to okna, s tvary připomínající významné historické slohy v Evropě. Okna by měla symbolizovat evropskou otevřenost. Na straně rubové jsou pak v různých slohách zobrazeny mosty, symbolizující evropskou jednotu a propojenost.

²³ NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU), č. 651/2012, dne 4. července 2012, O vydávání euromincí; DOSTUPNÉ Online: <http://eur-Lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:201:0135:0137:CS:PDF>

²⁴ Evropská centrální banka: Oběžné pamětní mince 2 € [online]. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/euro/coins/comm/html/index.cs.html>

Bankovky jsou vyrobeny z bavlněného vlákna. Druhá série eurobankovek se mezi lidmi pohybuje zatím, jen v podobě bankovek od 5 do 20 eur. Padesátieurová bankovka již byla v tomto roce představena (do oběhu bude uvedena 4. 4. 2017).²⁵ S bankovkou s nominálem 500 eur se v druhé sérii již nepočítá, staré pětistovky však zůstanou i nadále platné. Rozdíly v grafické stránce mezi oběma sériemi můžeme pozorovat na třech ukazatelích.

1. *Název měny. U první série je uveden v latině (EURO) a v řecké abecedě (ΕΥΡΩ), u druhé série také v cyrilici (ЕВРО).*
2. *Iniciály Evropské centrální banky. U první série jsou uvedeny v pěti jazykových verzích (BCE, ECB, EZB, EKT, EKP) u druhé série v devíti jazykových verzích (BCE, ECB, ЕЦБ, EZB, EKP, EKT, EKB, BCE, EBC).*
3. *Zeměpisné zobrazení Evropy. Upravená mapa druhé série zahrnuje Maltu a Kypr (při tisku první série, ještě nebyli součástí EU). Drobné rámečky při spodním okraji bankovek, jež jsou společné pro obě série, znázorňují Kanárské ostrovy a některá zámořská území Francie, kde se euro používá.²⁶*

²⁵ Psáno dne 20. 3. 2017

²⁶ *Vzhled eurobankovek* [online]. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/vzhled-eurobankovek>

4. Zavedení jednotné měny

4.1 Konvergenční kritéria

Kritéria, nazývaná též Maastrichtská kritéria, jež jsou vyžadována po jednotlivých zemích přistupujících do 3. fáze HMU – k přijetí jednotné společenské měny. Tato kritéria tedy musí splnit každá země EU, před zavedením jednotné měny. Tato kritéria jsou uvedena v čl. č. 140/1 Smlouvy o fungování EU a v Protokolu č. 13 o kritériích konvergence a Protokolu č. 12 o postupu při nadměrném schodku. Kritéria obsahují 4 body (popsány níže), jedná se o tzv. ekonomická kritéria. Vedle těchto kritérií existují kritéria institucionálně právní, zaměřující se především na centrální banky jednotlivých států a jejich nezávislost. Tato kritéria by měla zajistit, že ekonomika přistupujících zemí bude dostatečně silná. Měla by tak minimalizovat pravděpodobnost, jak negativní vliv na ekonomiky přistupujících zemí, tak hlavně na snížení zátěže na ekonomiku HMU a snížení pravděpodobnosti výskytu asymetrických šoků.

4.1.1 Kritérium cenové stability

Kritérium zaměřené na míru inflace. Inflace státu se měří harmonizovaným indexem spotřebitelských cen. Je zkoumána cenová stabilita státu, právě sledováním míry inflace. Ta nesmí, během doby jednoho roku před šetřením, být vyšší než 1,5 % oproti třem nejúspěšnějším členským zemím měnové unie. Úspěšnost je počítána z výsledků cenové stability.

4.1.2 Kritérium dlouhodobě udržitelného stavu veřejných financí

Na danou zemi se nevztahuje rozhodnutí o nadměrném schodku, kritérium má dvě části. První částí je **kritérium veřejného deficitu**. Veřejným deficitem je chápán deficit, vztahující se k ústřední vládě, včetně regionálních a místních úřadů a fondů. Schodek pak nesmí překročit poměr k hrubému domácímu produktu v tržních cenách více než o 3 %.²⁷ Druhé kritérium je **kritérium veřejného dluhu**. Veřejným dluhem se rozumí hrubý úhrn dluhů, v rámci odvětví státního sektoru. Tento úhrn nesmí překročit 60%

²⁷ Výjimka mi jsou situace, kdy buď poměr podstatně klesl, nebo se neustále snižoval, až dosáhl úrovně, která se blíží referenční hodnotě, anebo překročení nad referenční hodnotu bylo pouze výjimečné a dočasné a poměr zůstává blízko k referenční hodnotě.

4.1.3 Kritérium stability kurzu měny a účasti v ERM II

Evropský mechanismus směnných kurzů II (ERM II) se stal nástupcem původního mechanismu ERM. Oproti němu bylo flukтуаční pásmo zvýšeno na $\pm 15\%$ od středního kurzu parity. ERM II byl uveden v činnost začátkem roku 1999 společně se zavedením eura. Tímto systémem tedy procházejí země před zavedením jednotné evropské měny, které v tomto systému musí obstát minimálně dva roky. V současné době existuje 7 států EU, které nepoužívají, nepřijali euro a nejsou v systému ERM II, mezi ně patří i Česká republika. Jediný stát, který v systému ERM II zůstává, je tak Dánsko. Dánsko má dokonce stanovenou užší flukтуаční hladinu $\pm 2,25\%$, tato země však má s EU vyjednanou výjimku (tzv. opt-out), díky níž stále používá dánskou korunu jako zákonné platidlo. Zvláštním případem je také Švédsko, které by již euro teoreticky zavést mohlo, avšak z politických důvodů tak nečiní. Přičemž Švédsko žádnou vyjednanou výjimkou nedisponuje.²⁸

4.1.4 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Kritérium určuje, že ve zkoumaném členském státě, za poslední rok, průměrná dlouhodobá nominální sazba, nepřekročila 2 %, ve srovnání s třemi členskými státy s nejlepšími výsledky. Výsledky jsou samozřejmě počítány z oblasti cenové stability. Úroková sazba se vykazuje z dlouhodobých státních dluhopisů a cenných papírů.²⁹

4.2 Proces přístupu ČR

Proces integrace české republiky do struktur EU započal již v roce 1995, kdy proběhly první kroky k plnění tzv. Kodaňských kritérií. Jednalo se zejména o oživení tržního hospodářství, vyvážení nabídek a poptávek, vytvoření zásad pro vznik podnikatelských subjektů a přepracování právního zakotvení podnikání a vlastnictví. Coby termín pro vstup do EU byl zvolen rok 2004, v roce 2001 byl

²⁸ Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium. *ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA* [online]. 2003 [cit. 2017-03-5]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2003/2003_cervenec/boxy_a_prilohy/m_p_zpinflace_prilohy_c_03_cervenec_p1.html

²⁹ Zdroj pro konvergenční kritéria (4.1.1 – 4.1.4): Kritéria konvergence. *ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA* [online]. [cit. 2017-03-5]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html

představen Předvstupní hospodářský program. O rok později vyhotovila ECB materiál s názvem Strategie přistoupení ČR k eurozóně, kde vyhodnotila pozitivní vlivy, plynoucí z přístupu k eurozóně. Tento dokument vláda schválila v roce 2003. Termín přístupu k EU byl dodržen, a tak se republika stala v roce 2004 členem EU, při doposavad největším rozšiřování unie (přistoupilo včetně ČR 10 zemí). Hlavním dokumentem, kterým se řídí vláda České republiky v otázce zavedení eura, je materiál Analýza stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou, jehož hlavním obsahem je právě analýza sladění naší ekonomiky, vůči státům používajícím euro. Dalším zásadním materiálem je Konvergenční program ČR, který popisuje konvergenční proces ekonomiky naší země v oblasti veřejných financí za účelem plnění zmiňovaných maastrichtských kritérií v udržitelném rámci.

Od té doby by se ČR měla snažit plnit konvergenční kritéria pro přijetí jednotné evropské měny. Vládou ČR je vypracován tzv. Konvergenční program, který je každoročně aktualizován Ministerstvem financí ČR. Jako strategie pro přijetí eura v ČR, byla zvolena strategie přijetí v co nejkratším čase (Big bang). Toto rychlé přijetí je nejpoužívanější strategií pro nově přistupující země (např. Litva nebo Slovensko použili tuto strategii). Při schopnosti ČR plnit konvergenční kritéria, dojde po rozhodnutí vlády a ČNB k přípravám k zapojení se české koruny k systému ERM II. Poté ČR předloží konvergenční zprávu Evropské komisi a ECB, s výsledky reálné konvergence sladění s evropskou ekonomikou. Následně je nutno setrvat minimálně po dobu dvou let v systému ERM II. Minimálně půl roku před vstupem bude vyměřen pevný přepočítací kurz koruny vůči euru. V posledním kroku na návrh Evropské komise, Evropská rada určí přesné datum přijetí eura v ČR.

5. Výhody a nevýhody plynoucí z přijetí eura

Správně identifikovat přínosy a rizika v otázce zavedení jednotné měny, není úplně jednoduché. Některé aspekty se neprojeví hned, ale až s nástupem času a lze je dopředu jen stěží odhadnout. Nicméně jednotná evropská měna již funguje 15 let v podobě hotovostní, a ještě o tři léta déle v podobě elektronické. Za tuto dobu již lze pozorovat několik výhod a počítat s určitým druhem nákladů.

5.1 Výhody z členství v měnové unii

Přínos z eura lze najít jak v rovině makroekonomie, tak v rovině mikroekonomie. Makroekonomické přínosy jsou však obtížněji kvantifikovatelné a záleží u nich na řadě dalších skutečností, které nemají jednoznačnou vazbu na měnovou integraci. Mezi pozitiva patří zejména:

- Pokles transakčních nákladů
- Transparentnost cen
- Eliminace kurzového rizika
- Snížení reálných úrokových sazeb.

5.1.1 Pokles transakčních nákladů

Zřejmě nejčastěji používaným argumentem pro přijetí eura, bývá uváděn pokles (eliminace některých) transakčních a administrativních nákladů. Občané a firmy tak ušetří finanční zdroje, které by jinak padly na směnu jednotlivých měn. Uspoření na transakčních nákladech samozřejmě není pro všechny země stejně velké. Záleží na otevřenosti či velikosti jednotlivých ekonomik. Nejvíce však vydělají menší otevřené ekonomiky, do kterých bychom mohli zařadit i Českou republiku.

Na druhou stranu, kvůli eliminaci některých transakčních nákladů, přišly banky o část zdroje svých příjmů. Banky si však chtěly zisk z transakčních poplatků udržet. Novou cestou bylo, že za přeshraniční platby realizované v eurech účtovaly vyšší poplatky než v rámci jednoho státu. Toto ovšem nebyla vize EU, aby banky mohly využít této mezery. Reakce na situaci přišla v 2001. Evropská komise vydala nařízení č. 2560/2001, kde sjednotila poplatky přeshraničních i vnitrostátních transakcích v EUR, nařízení nabylo platnosti 2. 7. 2002.³⁰

5.1.2 Transparentnost cen

Další nespornou výhodou, zvláště pro obyvatele, je transparentnost cen. Pokud celá EU bude platit jednotnou měnou, nemusí se obyvatele zatěžovat s přepočtem cen v ČR a EU. Jelikož ceny budou ve shodné jednotce, jejich porovnání bude snadné. Bude tudíž jednodušší prodávat a kupovat napříč měnovou unií, což posílí pohyb, zejména zboží a kapitálu (příp. služeb). Občané tak budou moci nejen rychle, jednoduše a přesně srovnávat ceny, ale i trh v jejich

³⁰ LACINA, Lubor. *Měnová integrace : náklady a přínosy členství v měnové unii*. Vydání 1. Praha : C.H.Beck, 2007. 538 s. ISBN 978-80-7179-560-5

měně bude výrazně větší. Navíc větší trh v jednotné měně, by měl mít za následek přiblížení cen. Zde je také možné pozorovat snahy EU o vyrovnání cen a kvality zboží a služeb. Nicméně v současnosti je naprosté srovnání cen po celé EU v podstatě nemožné. Ceny (zejména služeb) se liší nejen mezi jednotlivými zeměmi, ale i v rámci zemích samotných. Důvodem je odlišná cena pracovních sil, ekonomická síla jednotlivých zemí, poptávka v daném místě a v neposlední řadě ceny vstupních faktorů.

5.1.3 Přínosy spojené s eliminací kurzového rizika

Kurzové riziko představuje poplatek za nepředvídatelné změny kurzu. Přijetím eura, by se absorbovalo kurzové riziko s mnohými z našich obchodních partnerů (s těmi, kteří jsou součástí eurozóny). Skutečnost absence kurzových rizik, by měla ještě posílit obchod se zeměmi HMU. Jelikož euro jednoho státu nemůže posilovat vůči euru státu jiného, jedná se totiž stále o stejnou měnu.

*„Proti kurzovým rizikům se podniky mohou částečně zajišťovat u bankovních institucí, což je ale spojeno s dodatečnými náklady. V nevýhodě jsou malé firmy, které se obtížněji orientují v nabídce vhodných zajišťovacích nástrojů. Po zavedení eura tyto komplikace odpadnou, čímž se český podnikový sektor zbaví jedné konkurenční nevýhody oproti podnikům ze zemí eurozóny. Zavedení eura samozřejmě neodstraní kurzové riziko vůči dolaru, který představuje neméně důležitou měnu v českém zahraničním obchodu. Lze nicméně očekávat, že zajišťování dolarového kurzového rizika bude levnější, neboť trh euro-dolar je likvidnější než trh koruna-dolar“.*³¹ Tudíž by velká část obchodů (obchody v měně EUR) probíhat ve větší jistotě. Což by mělo příznivý vliv na menší firmy, ale také na banky. Ty nebudou muset držet tak velké devizové rezervy, nutné k vyrovnávání kurzových rizik.

5.1.4 Snížení reálných úrokových sazeb

„Z ekonomického hlediska je významné rozlišení úrokových sazeb na nominální a reálné. Nominální úrokové sazby jsou úrokové sazby uváděné explicitně ve smlouvách o úvěru, resp. vkladu. Naproti tomu reálné úrokové sazby získáme tak, že nominální úrokové sazby tzv. deflujeme, tj. snížíme o oslabení reálné hodnoty (tj. kupní síly) půjčované, resp. vkládané peněžní částky během

³¹Výhody pro podniky. Zavedení eura v ČR: Ministerstvo financí ČR [online]. 2013 [cit. 2017-03-05]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/vyhody-pro-podniky>

období, na které je půjčována resp. vkládána. Oslabení reálné hodnoty peněžní částky za dané období je rovno inflaci za toto období. ³²

Při odstranění kurzového rizika, dochází k poklesu úrokových sazeb, snížením tzv. úrokové prémie.³³ Pro zahraniční investory při snížení úrokové prémie tedy budeme lukrativnějším partnerem, jelikož jejich rizika týkající se návratnosti investic se sníží. Tomu to efektu, se ale v konkrétním případě České republiky, nepřikládá velký význam. Naše měna je po delší dobu hodnocena, coby vysoce stabilní a důvěryhodné platidlo. Což poněkud sníží rozdíl mezi úrokovou sazbou dnes a v případě přijetí eura.

Navíc, ne všechny rizikové prémie zmizí vstupem do eurozóny. "Zůstanou zde pro investory rizika, spojená s dlouhodobě vyšší pravděpodobností nepříznivého ekonomického vývoje v relativně méně vyspělé ekonomice a zvýšit se tak mohou rizika, plynoucí z asynchronního cyklu nebo asymetrického šoku"^{34,35}

5.1.5 Další výhody

Pochopitelně výčet výhod plynoucích ze zapojení se do měnové unie, není konečný. K dalším výhodám patří uchování hodnoty úspor. Tato výhoda je úzce spojena s výhodou snížení transakčních nákladů, úspory budou vedeny v eurech. Úspory tak budou vedeny v mezinárodní měně (euro), měna bude spravována ECB. Další výhodou, spíše makroekonomickou, by mohl být dohled na rozpočtovou kázeň ČR. Požadavky na obezřetné rozpočtové chování tvoří obsah

³²Co to jsou nominální a reálné úrokové sazby. *ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA* [online]. [cit. 2017-03-5]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/co_to_jsou_nominalni_a_realne_urokove_sazby.html

³³Odměna za podstoupené riziko požadovaná investory. Rozdíl mezi výnosem investice a bezrizikových aktiv typu státních dluhopisů.

Zdroj: Co je Riziková prémie. *Peníze.cz* [online]. [cit. 2017-03-5]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/slovník/rizikova-premie>

³⁴**Asymetrický šok** je ekonomický termín, jímž se obecně označuje taková událost, která postihuje pouze určitou národní ekonomiku či která vyvolává v různých ekonomikách diferencované dopady, a to zejména na hospodářský růst a zaměstnanost. Jako hypotetický příklad lze uvést celosvětový pokles poptávky po automobilech. Zatímco rakouská ekonomika, která automobily nevyrábí, by nebyla touto událostí příliš postižena, v České republice by se podobná porucha mohla přechodně projevit v nižším růstu HDP a nárůstem nezaměstnanosti.

Zdroj: Výkladový slovníček. *ZAVEDENÍ EURA V ČR: Ministerstvo financí ČR* [online]. [cit. 2017-03-5]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/vykladovy-slovnicek/a-2329>

³⁵JANÁČKOVÁ, S.: Svazující integrace. Česká republika ve stále těsnější Evropské unii. Praha, CEP, 2005, 80-86547-47-7; str. 43.

Paktu stability a růstu, jehož pravidla byla v návaznosti na analýzu příčin krizového období posílena. V případě přílišného rozpočtového deficitu, by byla vláda ČR vyzvána k nápravě, případně i postihována. Postih by se na první pohled nejevil jako čistá výhoda, nicméně zdravá ekonomická situace v ČR, by měla být jedním z nejvyšších zájmů státu.³⁶

Výhodou bude přijetí eura pro kapitálové trhy, zejména obchody s cennými papíry. Kurzové lístky burzy cenných papírů se stanou průhlednější, a lépe, navzájem srovnatelné na mezinárodní úrovni. Což ulehčí sjednocení a obchod v rámci EU, zvláště při jednotné úrokové míře Evropské centrální banky, pro celé území eurozóny.³⁷

5.2 Nevýhody z členství v měnové unii

Jako každý krok má i přístup k HMU své výhody a nevýhody, mezi nevýhody patří zejména náklady a omezení spojená se zapojením se do této unie. Příznivci vstupu k měnové unii, často zvýrazňují jeho výhody, zapomínají však doplnit právě rizika daného kroku. Mezi rizika patří zejména:

- Ztráta autonomní měnové politiky
- Ztráta kurzové politiky
- Ztráta výnosů z ražby
- Riziko inflace

5.2.1 Ztráta autonomní měnové politiky

Ani dnes nedisponuje Česká národní banka plně autonomní měnovou politikou, po připojení se k měnové unii by se její funkce však naprosto minimalizovala. Měnovou politiku by ovládala Evropská centrální banka z Frankfurtu nad Mohanem. Samostatná centrální banka jednotlivého státu (v našem případě ČNB), používá různé nástroje k stabilizaci své měny, potažmo ekonomiky. Mezi tyto nástroje se řadí, regulace množství peněz v oběhu, výše úrokových sazeb, měnové kurzy atd. Například snížení úrokových sazeb

³⁶Výhody pro podniky. *Zavedení eura v ČR: Ministerstvo financí ČR* [online]. 2013 [cit. 2017-03-05]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/vyhody-pro-podniky>

³⁷ PEČINKOVÁ, I. (ed.). Euro versus koruna: rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008; str. 163-188

podporuje ekonomický růst tím, že se sníží náklady na obstarání kapitálu potřebného k financování investic a současně podněcuje soukromou spotřebu. Devalvace měny, coby nástroj kurzové politiky, zase krátkodobě podporuje konkurenceschopnost domácích vývozců, jelikož dělá jejich produkty levnějšími oproti produktům oceněným v jiných měnách. Nástroje měnové a kurzové politiky jsou proto v krátkém časovém období důležitým faktorem pro udržení nebo obnovení makroekonomické stability.³⁸

Tím, že ČNB hlídá měnu jen na svém, relativně malém, území. Dokáže rychleji a efektivně reagovat na neplánované ekonomické situace, které mohou nastat. Naproti tomu agenda ECB je mnohem rozsáhlejší a týká se i většího území. Reakce ECB proto musí postihnout a vyřešit více problémů, tedy není tak pružná. Centrální banka také musí zvažovat blaho všech zemí v rámci měnové unie. Tudíž i směr vývoje eura nebude brát v potaz nijak výrazněji ekonomickou situaci ČR, nýbrž všech zemí měnové unie.

V současné době je hlavním měnově-politickým nástrojem centrálních bank změna jejich úrokových sazeb, které mají vliv na banky komerční, a jejich úvěrovou politiku. Zvýšení úrokových měr centrální banky vede ke zdražení úvěrů podnikatelům, domácnostem i státu, což může vyvolat snížení poptávky po úvěrech. Takto vyvolané snížení globální poptávky působí na zpomalení růstu cen, ale i na obchodní a platební bilanci země. Z tohoto hlediska bude vstup ČR do eurozóny šokem pro celou českou ekonomiku. Úrokové míry ČNB jsou podstatně nižší, než ECB, a to i přesto, že se veřejné finance zadlužují více, než je obvyklé v zemích EU. Veřejné rozpočty nemohou vyrovnat šokový pokles poptávky na domácím trhu. A české odbory zřejmě svými mzdovými a sociálními požadavky dovrší ekonomickou krizi.³⁹

³⁸ LACINA, Lubor. *Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR*, Brno: PEF MZLU, 2007. Dostupné: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Studie_NKS_final_upravena_po_opnenture_31_08_20081.pdf>

³⁹ PEČINKOVÁ, I. (ed.). *Euro versus koruna: rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. Str. 164

5.2.2 Ztráta kurzové politiky

„Oslabení kurzu koruny vede ke zvýšení dovozních cen, a tím i celkové cenové hladiny v tuzemsku. V menší míře podpoří i domácí ekonomickou aktivitu. Vlivem nárůstu dovozních cen lze sice očekávat nižší koupěschopnost domácností, jejich poptávka však může být ve zvýšené míře přeměřována k domácímu zboží a službám a podpořena nižšími reálnými úrokovými sazbami v důsledku zvýšených inflačních očekávání. Zároveň slabší kurz podporuje české vývozy, a tím roste konkurenceschopnost a ziskovost podniků a i jejich ochota investovat. Oživení výroby následně přispívá k nárůstu zaměstnanosti a mezd, což zvyšuje kupní sílu domácností.“⁴⁰

Jak již bylo zmíněno výše, kurzová politika je nástrojem, kterým ČNB tlumí dopady ekonomických šoků. Bude-li zapotřebí zlevnit domácí produkty, Česká národní banka znehodnotí svůj kurz vůči euru. Tím se zvýší konkurenceschopnost českých produktů v poměru ke státům platících eurem. Podle článku 98 Ústavy ČR a v souladu s primárním právem EU je hlavním cílem činnosti ČNB péče o cenovou stabilitu. Cílem ČNB proto není maximalizace jejího zisku. Kurz CZK vůči EUR se v posledních letech pohyboval kolem 27 CZK za euro.⁴¹

5.2.3 Ztráta výnosu z ražby

Národní banka je u nás výhradním emitentem měny. Z emise každé mince či bankovky přijde do veřejného rozpočtu tzv. signoraggio, neboli ražebné. Ražebné je rozdílem nominální hodnoty daného platidla, a hodnotou, potřebnou pro jeho výrobu (tisk či ražba) a distribucí. Tento rozdíl poté může být použit například k vyrovnání deficitu státního rozpočtu. Zavedením eura přejde ražebné na ECB, coby emitenta jednotné měny. Tím ČR přijde o část svých zisků. Centrální banka takto získá ražebné všech zemí měnové unie. Tento tzv. monetární příjem každoročně ECB přerozděluje podle stanoveného klíče, kdy

⁴⁰Měnový kurz jako nástroj měnové politiky – nejčastější otázky a odpovědi. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA [online]. [cit. 2017-03-5]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/menovy_kurz_jako_nastroj_menove_politiky.html

⁴¹Měnový kurz jako nástroj měnové politiky – nejčastější otázky a odpovědi. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA [online]. [cit. 2017-03-5]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/menovy_kurz_jako_nastroj_menove_politiky.html

každé národní centrální bance bude přidělen vážený podíl, který se rovná součtu: "50% podílu příslušného členského státu na počtu obyvatel Společenství a 50% podílu příslušného členského státu na hrubém domácím produktu Společenství v tržních cenách."⁴² Vzorec není příliš dokonalý, protože nebere v potaz výši měnového vkladu jednotlivých zemí.

5.2.4 Riziko inflace

Mezi lidmi nejspíše největší obavu z přijetí eura podmiňuje vidina vysoké inflace. Obyvatelé některých zemí eurozóny spojují vstup do eurozóny s vysokou inflací a znehodnocením úspor. Např. známé přejmenování eura v německy mluvících oblastech na „teuro“ (z výrazu Teuer = drahý). Občané tak nabývají dojmu, že euro znamená zdražení. Pravdou ovšem je, že zdražení se týká jen některých druhů zboží a služeb. Jiné naproti tomu zaznamenali s přijetím eura zlevnění. Celkový dopad na obecnou inflaci, byl tak jen nevalný. Jde zde tedy spíše o inflaci vnímanou lidmi než o inflaci reálnou. Obava by tudíž měla být spíše populistickým tahem než reálnou hrozbou.⁴³

5.2.5 Další případná rizika

Dalším rizikem zůstává riziko asymetrických šoků (viz výše). V rozloze, jakou zaujímá měnová unie je běžné, že ne všechny národní ekonomiky používají stejné zdroje. Proto se může stát, že výpadek či odliv peněz z konkrétního odvětví ekonomie, může rozdílně zasáhnout jednotlivé části unie. Při malé rozloze se těmto šokům dá předcházet (i řešit je) mnohem rychleji. Mohlo by se tedy reálně stát, že ač by většina ekonomik v unii prosperovala, ekonomika konkrétní země by mohla v témže čase stagnovat či upadat.

Téměř jistě se k výdajům po zavedení eura musí přičíst i jednorázové náklady. Tyto náklady nezatíží již tolik stát, jako subjekty soukromé. Náklady spočívají zejména: v přecenění cen, vydání nových cenových katalogů, přeškolení personálu, nebo nákupem nových výpočetních systémů.

⁴²Článek 29.1 Protokolu č. 18 o Statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky, Smlouvy o Evropské unii.

⁴³Náklady a rizika. ZAVEDENÍ EURA V ČR: Ministerstvo financí ČR [online]. 2013 [cit. 2017-03-5]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/naklady-a-rizika>

6. Euro v srdci Evropy

Než zde budou vyhodnocována jednotlivá kritéria pro a proti zavedení eura, považuji za důležité vzít v úvahu, jak vypadá současná situace a vztah koruny k euru. Koruna byla dlouhou dobu záměrně oslabována ze strany ČNB. Což mělo podpořit české exportéry. Teprve v letošním roce (2017), mají být tyto intervence ze strany ČNB ztlumeny.

Koruna je v současné době vůči euru podstatně podhodnocená. Každému zhodnocení koruny se brání především vývozní podniky, dovozci by uvítali co nejvyšší kurz koruny vůči euru. Zahraniční investoři vydělávají na podhodnocené koruně tím více, čím více tuzemských zdrojů nakoupí a zaplatí v korunách. Podhodnocená koruna podporuje příliv zahraničního kapitálu a nepodporuje jeho odliv.⁴⁴

6.1 Občané a euro

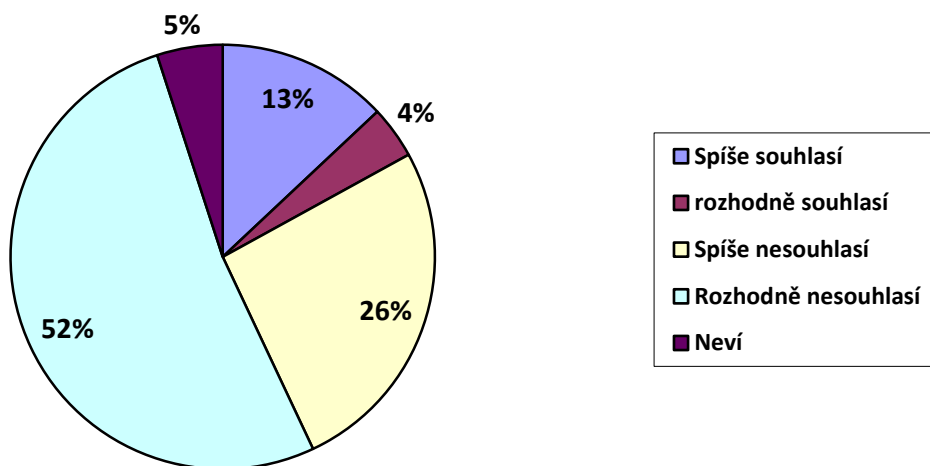
Od roku 1990 Československá republika nabrala nový ekonomický směr, směr by se dal nazvat směrem zpět k Evropě. Tím to směrem byl učiněn významný krok v roce 2004. Již samostatná Česká republika, shodně se Slovenskem, přistoupila při dosavad největším rozšíření EU. Přístupem k unii se oba státy zavázaly ke vstupu do HMU. Slovensko svou státní měnu za euro vyměnilo již v roce 2009, naše republika na euro stále čeká. Mnozí politici a ČNB, vidí přechod k euru jako v dohledné době proveditelný a v dlouhodobém horizontu nevyhnutelný krok. Obecná veřejnost zaujímá postoje spíše kritické a odmítavé. Z většiny průzkumů se zdá, že čeští občané jednotnou měnu nechťejí. Odmítavý názor se spíše prohlubuje, než by se umírňoval. Tisková zpráva z centra pro výzkum veřejného mínění (sociologický ústav akademie věd ČR), sestavila graf, ze kterého vyplývá, že v roce 2001 bylo spíše pro přijetí eura 52 % respondentů, spíše proti 23 %⁴⁵.

⁴⁴ PEČINKOVÁ, I. (ed.). Euro versus koruna: rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. Str. 165

⁴⁵ „Pro euro“ tvoří součet odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“, „proti euru“ tvoří součet odpovědí „rozhodně nesouhlasí“ a „spíše nesouhlasí“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“

V roce 2008 se tyto názory poměrně srovnaly (46 % pro: 45 % proti). Poslední známé měření je z roku 2016, kladný postoj k přijetí eura zde zaujímá jen 17 % oslovených, naproti tomu spíše proti je celých 78 %⁴⁶.

Graf č. 2 - Názor na přijetí eura za měnu ČR

47

6.2 Scénáře přijetí eura

Jednou z prvních otázek zůstává, jak vůbec na jednotnou měnu přejít. Naši republika se nabízí tři scénáře.

- Scénář s využitím přechodného období (tzv. madridský scénář)
- Jednorázový přechod na euro (tzv. velký třesk či též Big Bang)
- Jednorázový přechod na euro s využitím tzv. doběhu (PhasingOut)

6.2.1 Scénář s využitím přechodného období

Madridský scénář počítá se zavedením eura nejprve v podobě bezhotovostní. Mince a bankovky eura pak cirkulují společně s národní měnou a stávají se jakousi „podjednotkou“ eura. Nastává přechodné období mezi bezhotovostním a hotovostním stykem, tomu je vyměřena maximální doba tři

⁴⁶ Údaje: Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., Občané ČR o budoucnosti EU a přijetí eura – duben 2016, TISKOVÁ ZPRÁVA pm160504, [online] [cit. 2017.02.10].

Dostupné: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7556/f3/pm160504.pdf

⁴⁷Zdroj Grafu: Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., Občané ČR o budoucnosti EU a přijetí eura – duben 2016, TISKOVÁ ZPRÁVA pm160504, [online] [cit. 2017.02.10].

Dostupné: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7556/f3/pm160504.pdf

roky. V podstatě je možné bezhotovostně provádět platby v obou měnách, na konci tohoto období se všechny částky převedou na euro pomocí určitého koeficientu (přepočet). Z tohoto ustanovení jsou úvěrové instituce povinny vést účty ve dvou měnách, přičemž za přepočet si nemohou vybírat kurzové poplatky. Mluvíme o duální cirkulaci.⁴⁸

6.2.2 Jednorázový přechod na euro

Ve scénáři „velkého třesku (angl. big bang)“ se euro začíná používat najednou ve stejný den v bezhotovostní i hotovostní formě. Nastává kratší doba, kdy souběžně cirkuluje stará a nová měna, poté se stane jedinou měnou euro. Tento scénář poprvé použilo Slovinsko (2007). A tento systém je od té doby preferován. Pomocí tohoto systému začalo používat jednotnou evropskou měnu také Slovensko (2009). Ve srovnání s madridským scénářem je výrazně složitější co do přípravy, Slovinsko ovšem prokázalo, že ve finanční otázkách vítězí.

Tento typ přechodu by měl být použit, právě i v případě České republiky. O užití právě jednorázového přechodu rozhodla vláda ČR v říjnu 2006.⁴⁹

6.2.3 Jednorázový přechod na euro s využitím tzv. doběhu

Ve scénáři s využitím postupného doběhu (phasing-out) se podobně jako při velkém třesku euro začne ve stejném okamžiku používat v hotovostním i bezhotovostním platebním styku. Ve vybraných oblastech (placení daní, fakturace malých podniků aj.) lze však po určité době, maximálně však jeden rok, používat původní národní měnu. Tento postup na jedné straně dává některým subjektům delší čas na přípravu. Jiným subjektům, zejména bankám a poště, způsobuje dodatečné náklady. Scénář jednorázového zavedení eura s postupným doběhem doposud nebyl v praxi využit.⁵⁰

⁴⁸Scénář přijetí eura. *Ministerstvo financí ČR - Zavedení eura v České republice* [online]. 2013 [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/narodni-plan-zavedeni-eura/scenar-prijeti-eura>

⁴⁹Scénář přijetí eura. *Ministerstvo financí ČR - Zavedení eura v České republice* [online]. 2013 [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/narodni-plan-zavedeni-eura/scenar-prijeti-eura>

⁵⁰ Doslovná citace: Scénář přijetí eura. *Ministerstvo financí ČR - Zavedení eura v České republice* [online]. 2013 [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/narodni-plan-zavedeni-eura/scenar-prijeti-eura>

6.3 Prý jsme připraveni

6.3.1 Plnění podmínek

Česku se dlouhodobě daří plnit podmínky stanovené maastrichtskými kritérii pro přijetí eura. Výjimkou je jeden bod – Česká republika se zatím nezapojila do Mechanismu směnných kurzů II, kde musí setrvat alespoň dva roky. Podle guvernéra ČNB, Miroslava Singera, se připravenost Česka na přijetí eura proti předchozím letům zlepšila, avšak stále ji nelze vyhodnotit jako dostatečnou.⁵¹ Tak hodnotila veřejnoprávní media situaci kolem přijetí eura. V tomto článku byla připravenost republiky k přijetí eura hodnocena velmi pozitivně. To jak v otázkách cenové stability, dokládá, že od roku 2013 se ČR podařilo dodržet kritérium míry inflace, které nesmí být více 1,5 procentního bodu vyšší, než průměr tří zemí s nejlepšími výsledky v oblasti cenové stability. Dalším kritériem je stav veřejných financí. Ten se skládá ze dvou složek, první je deficit hospodaření státního sektoru (nižší jak 3 % HDP). Složku druhou tvoří státní dluh, který nesmí přesáhnout šedesát procent. ČNB tvrdí, že navzdory krizi mezi lety 2009-2012 je pravděpodobné dosažení horizontu dokonce s rezervou (1 % a 20 %). Další kritérium konvergence úrokových sazeb, ty nesmí být vyšší více jak o 2 % než výsledky ve třech nejúspěšnějších státech. Tato kritéria ČR údajně plnila vždy s rezervou a s rezervou 1 % by měla plnit minimálně do roku 2018.⁵²

Z článku ze 7. června 2015 vyplývá, že ekonomický vývoj ČR se výrazně neodchyluje od předpokladů ČNB, uvedl někdejší guvernér ČNB Miroslav Singer. Pan Singer podotkl, že přijetí eura je politickým krokem a ČNB k němu pouze zaujme odborné stanovisko. Naznačil také, že teoreticky by bylo možné přijmout euro již 1.1.2019. K otázce bankrotu Řecka, která bývá označována jako jeden z hlavních důvodů skepse obecné veřejnosti k připojení se k euru. M. Singer

⁵¹ Doslovná citace: Česko je na euro skoro připraveno, neplní jednu podmínku. Česká televize [online]. 2016 [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1675999-cesko-je-na-euro-skoro-pripraveno-neplni-jednu-podminku>

⁵² Česko je na euro skoro připraveno, neplní jednu podmínku. Česká televize [online]. 2016 [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1675999-cesko-je-na-euro-skoro-pripraveno-neplni-jednu-podminku>

řekl, že pád Řecka by měl jen nepatrný ekonomický vliv na naši ekonomiku. Vidí řeckou situaci spíše jako problém politický než ekonomický.⁵³

6.3.2 Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií

Každoročně vydává Ministerstvo financí ČR společně s ČNB zprávu⁵⁴, ve které hodnotí míru plnění konvergenčních kritérií v ČR. Aktuální zpráva vydaná v prosinci 2016 v podstatě podporuje tvrzení pana Singera (viz výše). Sladěnost s Maastrichtskými kritérii je hodnocena následovně.

Kritérium cenové stability ČR plní pravidelně již od roku 2013. Plnění dlouhodobě napomáhá inflační politika ČNB. Kritéria by podle této zprávy měla být plněna bez větších problémů minimálně do roku 2019 i s dostatečnou rezervou. Rovněž dlouhodobě je v ČR plněno **kritérium stavu veřejných financí**. Kvůli finanční krizi mezi lety 2009–2012 se výrazně zvýšil dluh v sektoru vládních institucí z původních 30 % HDP na 40 % HDP, při současném nastavení fiskální politiky by ovšem měl opět klesat. Do roku 2019 se odhaduje, že by měl klesnout na 37 % HDP. Přesto je úroveň zadlužení nižší než průměr EU. **Kritérium konvergence úrokových sazeb** i toto kritérium ČR již delší dobu plní dokonce s rezervou. Roční průměrné dlouhodobé úrokové sazby ČR se prakticky od konce roku 2014 pohybují pod 1 %. Zmíněné kritérium má velký vliv na bonitu vdávaných státních dluhopisů. Předpokládá se bezproblémové plnění kritéria i v následujícím období. **Kritérium účasti v mechanismu směnných kurzů** ČR formálně plnit nemůže, jelikož není zúčastněna v mechanismu směnných kurzů, nicméně od roku 2012 se kurz pohyboval těsně okolo vymezené hranice $\pm 15\%$. V roce 2013 byl stanoven kurzový závazek, kurz se pohybuje okolo 27 CZK/EUR. Kurzový závazek bude platit tak dlouho, dokud nebudou vytvořeny podmínky pro udržitelné plnění inflačního cíle ve výši 2 %. Jak již bylo zmíněno, ČNB i vláda se shodují, že po vstupu do systému ERM II by ČR měla v tomto systému setrvat jen po minimální nutnou dobu (2 roky). ČR by do

⁵³ Konec koruny, euro v Česku od 1. ledna 2019. Je tu ovšem jedno kdyby. *EURO ZPRÁVY* [online]. 2015 [cit. 2017-02-6]. Dostupné z: <http://ekonomika.eurozpravy.cz/ceska-republika/122708-euro-v-cesku-od-1-ledna-2019-rekl-singer-je-tu-ovsem-jedno-kdyby/>

⁵⁴ Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou

systému měla vstoupit až po dosažení vysoké míry sladění eurozónou a v době stabilní situace na domácím i světovém finančním trhu.⁵⁵

6.3.3 Nezaměstnanost a ERM II

O zdravé ekonomice hovoří i míra nezaměstnanosti, která je podle údajů Eurostatu v ČR aktuálně nejnižší v celé EU a tvoří 3,7 %, za námi jsou i silné ekonomiky jako UK (4,8%) a Německo (4.1%), pro srovnání na opačné části stojí tradičně Řecko (23,1 %) a Španělsko (19,2 %).⁵⁶

Poslední podmínkou pro přijetí eura je setrvání v mechanismu směnných kurzů ERM II, v rozptylu patnácti procent nad nebo pod aktuální hodnotu. ČR se do mechanismu ERM II nepřihlásilo, i když podle ČNB s malými odchylkami kvótu plní. Díky dlouhodobému sladění těchto kurzů, by přechod na euro měl být velmi rychlý a měl by se udát formou "velkého třesku" (viz výše).⁵⁷

6.3.4 Kdy mělo být přijato euro

- *Ministerstvo financí v prosinci 2004 uvedlo, že lze očekávat přistoupení České republiky k eurozóně v horizontu let 2009–2010“.*
- *V únoru 2014 prohlásil prezident Miloš Zeman: „Už v tomto roce splňuje Česká republika všechna tři maastrichtská kritéria, která jsou nutná pro přijetí eura. Z toho vyplývá, že minimální časový horizont pro přijetí eura jsou dva roky.“*
- *V březnu 2015 prohlásil prezident Miloš Zeman: „Z čistě technického hlediska bychom mohli euro přijmout za dva až tři roky.“*
- *V červnu 2015 se hradní postoj zkomplikoval. Miloš Zeman si dal ve svém názoru na jednotnou evropskou měnu podmínku – Česko by podle něj stále*

⁵⁵ Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou 2016. Ministerstvo financí ČR [online]. 2016 [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteria-a-sladenost-cr>

⁵⁶ Nezaměstnanost v EU klesá. Aktualně.cz [online]. 2017 [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/narodni-plan-zavedeni-eura/scenar-prijeti-eura>

⁵⁷ Česko je na euro skoro připraveno, neplní jednu podmínku. Česká televize [online]. 2016 [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1675999-cesko-je-na-euro-skoro-pripraveno-neplni-jednu-podminku>

mělo vstoupit do eurozóny, ale jenom za předpokladu, že ji opustí zadlužené Řecko.

- *V červenci 2016 předseda vlády Sobotka odhadl termín pro vstup do eurozóny na léta 2021 až 2026: „Je to otázka pěti nebo deseti let. Bude záležet na tom, jak bude pokračovat zasypávání příkopů v oblasti příjmů.“⁵⁸*

6.4 Nedejme si euro vnutit

6.4.1 Českolipská kritéria

Pohled z druhé strany, který zmínil bývalý prezident Václav Klaus, sleduje připravenost k přijetí eura zevnitř. Vybízí, aby se o připravenosti rozhodovalo nejen podle maastrichtských kritérií, ale aby byly dány, jako kontrola ze strany republiky, vlastní kritéria, za kterých je vhodné euro přijmout. Aby tím co nejméně byla narušena hospodářská stabilita. Tato kritéria by měla chránit, jak naši ekonomiku, tak vyvolání diskontinuit v ekonomice HMU po přistoupení ČR. *„Již v roce 2005 prezident Václav Klaus důrazně poukázal na fakt, že pro posouzení výhodnosti našeho vstupu do eurozóny maastrichtská kritéria nejsou vhodná. Nejen že nejsou ani dokonalá ani zcela jednoznačná – podstatné je, že jsou formulována tak, aby vstup dalších zemí, pokud možno nenarušil hospodářskou stabilitu eurozóny a nepoškodil ty země, které už v eurozóně jsou. Postrádáme však českou protiváhu k maastrichtským kritériím. Vláda zatím nikdy nepředstavila kritéria, která by náš vstup do eurozóny posoudila z našeho hlediska – z hlediska nákladů přínosů pro českou ekonomiku. V roce 2007 se potencionální česká kritéria pro vstup do eurozóny jevila například jako následujících deset bodů.*

1. Úspěšnost jednotné měnové politiky ECB, otázka zda nebrzdí růst nebo nepodkopává konkurenceschopnost jednotlivých ekonomik eurozóny;

2. Dlouhodobá fiskální stabilita zemí eurozóny;

3. Flexibilita ekonomik eurozóny a flexibilita zejména trhu práce;

⁵⁸Česko je na euro skoro připraveno, neplní jednu podmínku. Česká televize [online]. 2016 [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1675999-cesko-je-na-euro-skoro-pripraveno-neplni-jednu-podminku>

4. *Konvergence ekonomického cyklu mezi českou ekonomikou a eurozónou;*
5. *Strukturální podobnost české ekonomiky ekonomikám eurozóny, náchylnost české ekonomiky k jednostranným šokům a odlišnost reakce na ně;*
6. *Propojenost české ekonomiky s ekonomikami eurozóny – nejen obchod se zbožím, ale i volný pohyb pracovních sil a služeb;*
7. *Relativní ekonomická úroveň české ekonomiky a její relativní cenová hladina, disproporce mezi naší relativní cenovou hladinou, relativní produktivitou a relativní ekonomickou úrovní;*
8. *Míra nebezpečí spekulativních útoků po vstupu do ERM II;*
9. *Zralost kurzových podmínek pro návratové zafixování koruny k euru, úroveň kurzu koruny z hlediska perspektiv dalšího zhodnocování, vliv zafixování kurzu na inflaci;*
10. *Perspektivy vývoje eurozóny směrem k fiskální a politické unii a otázka, zda si přejeme se takové budoucnosti zúčastnit“.⁵⁹*

6.4.2 Kritika přístupu k měnové unii

Samozřejmě vyskytují se i časté názory, považující eurozónu nevýhodnou. Kupříkladu autoři CEP⁶⁰, vidí eurozónu ve velmi negativním světle. A reprezentují názor, že chybou byl už samotný vstup do evropské unie a přijetí eura by bylo jen prohloubení této chyby. V knize je popisována vysoká nákladnost eura, která se nevrací zpět. Shledávají vstup do HMU vysoce nevýhodným pro českou republiku, zejména kvůli nemožnosti regulace kurzu. Navíc dodávají, že náš vstup není ani v zájmu měnové unie. Unie údajně bojuje s rozdílnými mírami inflace v rámci svého území a s asymetrickými šoky a přístup další ekonomiky by této věci neprospěl. Konkrétně, například pan Ing. Petr Mach v této publikaci představuje několik grafů blíže popsanych v textu. Větší část se zaměřuje na vývoj HDP, ze kterého vyplývá, že země, které si ponechaly národní měnu, rostou (měřítkem HDP) větším tempem než země v rámci eurozóny. Ač před přijetím

⁵⁹JANÁČKOVÁ, Stanislava. *PERIPETIE ČESKÉ EKONOMIKY A MĚNY: nedejme si v nutit euro*. Šárecká 29, 160 00 Praha 6: Institut Václava Klause, 2014. ISBN 978-80-87806-07-4; Str. 66-67

⁶⁰ Centrum pro ekonomiku a politiku

jednotné měny byl jejich vývoj velmi podobný. Dále se autor zaměřuje na srovnání eurozóny a třech konkrétních zemí: Velkou Británií, Švédsko a Dánsko. Sleduje pak nárůst reálného HDP mezi lety 1993 až 2006. Zatímco v eurozóně nárůst činil 32 %, v Dánsku 38 % a nárůst Švédska a UK činil 46 %. Přičemž je zde ještě kladen důraz na fakt, že Dánsko s nižším nárůstem má kurz své měny pevně zafixovaný k euru systémem ERM II.⁶¹

Obecně celá tato kniha, které je dílem kolektivu autorů, nabádá, aby se Česká republika přijetí jednotné měny vyhnula, přinejmenším pro příštích deset let. Je zde zastoupen názor, že jednotná měna je výhodná pro ECB, která pojala agendu národních bank, nikoli však pro členské země. Za hnací motor eurozóny je zde označena SRN. Německo má finančně dotovat celou evropskou unii na úkor své národní banky a tím brzdit svou ekonomiku. Obecně hodnotí potenciál měnové unie jako velmi nízký. Jelikož jednotlivé členské státy mají mezi sebou velké rozdíly (ekonomické). Unie tak údajně není vhodným řešením ani pro země se slabšími ekonomikami, tak ani pro ty se silnějšími. Za nešťastný považují autoři i model, kdy v rámci unie slabší ekonomiky dohánějí silnější. Těmto státům sice ekonomická úroveň roste rychleji, ale na druhé straně výrazně stoupá míra inflace. „*Společná měnová politika pak nevyhovuje nikomu. Jedny země jsou tlačeny do deflačního pásma a tím se brzdí jejich růst. Další, dohánějící země zase mají nízké až záporné reálné úrokové sazby, zhoršuje se jim nerovnováha obchodních bilancí a hrozí přílišné zahraniční zadlužení*“.⁶² Celkově je zde HMU nazývána jako vítězství politických tendencí nad ekonomikou. Přičemž tento stav nemůže být trvalý a po čase tak bude vyvíjen na HMU tlak, který svými kroky sama vyvolala. Krize Řecka, Portugalska a Španělska mají být prvním průvodními jevy ekonomického omylu. Kritizována jsou zde i přijímací kritéria, pro vstup do měnové unie. Problémem, není ani tak jejich obsah, ale fakt, že mnohé země, které již euro zavedly, by tato kritéria dnes už stěží splnila.⁶³

⁶¹Autoři CEPu o euru.(Kolektiv autorů; Petr Mach) Vydání I. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010. ISBN 978-80-86547-94-7.Str 80-83

⁶² Doslovná citace: Autoři CEPu o euru. (zde Stanislava Janáčková) Vydání I. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010. ISBN 978-80-86547-94-7. Str. 87

⁶³Autoři CEPu o euru. (Kolektiv autorů)Vydání I. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010. ISBN 978-80-86547-94-7.

6.4.3 Řešení pro Českou republiku

Paní Ing. Stanislava Janáčková, mimo jiné bývalá poradkyně prezidenta České republiky (2003-2013), ve své knize kritiku Evropské unie (potažmo HMU) ještě doplňuje. Nedostatky v hospodaření v rámci EU vidí nejen na poli ekonomickém, ale i politickém. Vytvoření eurozóny považuje za fatální chybu. Dále kritizuje sociální politiku, sociální dávky považuje za snadno dosažitelné, čímž prý klesá individuální zodpovědnost lidí. Za další hrubý přešlap považuje také reakce týkající se tzv. krymské krize a nabídnutí asociačních dohody Ukrajině. Při které si Evropa z Ruské federace, dříve obchodního partnera, zbytečně vytvořila nepřítele. Značný prostor je také věnován obnovitelným zdrojům energie. Ty prý pramálo řeší ekologickou situaci, avšak mají velké negativní dopady na situaci ekonomickou. Dalším velkým problémem, podle paní Janáčkové, je politika migrační, kdy na území EU přicházejí lidé s odlišnými kulturními standarty. Příliv těchto lidí pak unie může ve větší míře jen těžko ustát a vyhovět jejich požadavkům. Tyto chyby EU se sčítají a ztráta má být placena z peněz členských zemí. Na země zapojené do měnové unie tak dopadají tyto důsledky ještě větší měrou.

Scénáře pro ČR ve vztahu k euru vidí tři. Prvním je přijetí jednotné měny, tak jak se k tomu ČR zavázala, tento scénář je reprezentován vládou premiéra Sobotky. Datum samotného přijetí ovšem zatím zůstává neznámé. První možnost paní Janáčková zavrhuje s odůvodněním, že měnová unie již není ta unie, ke které jsme se zavázali přistoupit. Rozdíl vidí zejména v opatřeních učiněných po krizích, jako je příspěvek do záchranných fondů měnové unie. Naproti tomu stojí druhý scénář, podle něhož bychom se měli snažit vyjednat výjimku z přijetí eura, ve stylu Dánska. Třetím scénářem je pak střední cesta, cesta po vzoru Švédska, spočívající v nevyjednání výjimky a zároveň nepřijetí jednotné měny. Poslední pseudomožností, uvádí autorka, možnost odkládat s každou vládou přijetí eura na vládu další. Protahovat tak po čtyřech letech volebního období přijímání eura s tím, že eur v ČR zavede vláda následující.⁶⁴

⁶⁴JANÁČKOVÁ, Stanislava. PERIPETIE ČESKÉ EKONOMIKY A MĚNY: nedejme si v nutit euro. Šárecká 29, 160 00 Praha 6: Institut Václava Klause, 2014. ISBN 978-80-87806-07-4

Zhodnocení a závěr

Hlavní otázkou, která se k danému tématu nabízí, je otázka – zdali přijmout euro jako českou měnu či nikoli? Myslím si však, že tato otázka je irelevantní. Jelikož Česká republika se vstupem do EU zavázala k přijetí jednotné evropské měny, měla by mít snahu svému závazku dostát. Není tak hlavní otázkou, zda přijmout či nepřijmout, ale spíše v jakém časovém horizontu euro zavedeme. Avšak ani na otázku, zda přijmout co nejdříve, nebo se zpožděním není jednoznačná odpověď. Zcela jistě by jiný názor měl podnikatel, čile podnikající v zahraničí, jiný by měl politik, jiný Česká národní banka a pravděpodobně jiný řadový občan ČR. Já sám optimální termín přijetí jednotné měny určit těžko mohu, optimální termín závisí na schopnosti plnění konvergenčních kritérií. Musí se zohlednit dopad na náklady, na jednotlivé sektory ekonomiky. Věřím, že v tomto ohledu má nejvíce kompetencí k rozhodnutí vedení ČNB a měla by teda být jedním z hlavních hlasů v tomto rozhodování. Z vyjádření ČNB v posledních několika letech mám pocit, že jsme již možná schopni jednotnou měnu přijmout. Já sám stěží mohu polemizovat o konkrétních datech, když lidé rozumějící problému mnohem lépe než já, se sami zdráhají udat přesnější datum. Domnívám se však, že přijetí eura by nemělo být uspěcháno a rozhodnutí k tomuto kroku by mělo padnout až v době, kdy na něj bude naše ekonomika opravdu připravená. Nemyslím si, že by nás někdo z vnějšku (z HMU) k tomuto kroku tlačil, a tak bychom na něj měli mít dostatek času. Protože není v zájmu Evropské (měnové) unie naší zemi přijmout do eurozóny nepřipravenou.

Získal jsem pocit, že česká veřejnost je spíše euroskeptická, ale pro tento postoj vesměs nedisponuje racionálními důvody. A skepse tak vyplývá jen z jistého pocitu a pověr, šířících se napříč společnostmi. Důkazem může být jeden z hlavních dotazů směřovaných na ČNB na jejích internetových stránkách. Lidé se ptají, zda po přijetí eura stoupnou mzdy a platy na úroveň mezd v SRN. Což jen poukazuje na nepochopení možností, jaké jednotná měna nabízí. Této skepse potom využívá část politického spektra, která právě tuto občanskou skepsi využívá pro svůj volební prospěch.

Euro jako měnu považuji za životaschopný projekt a myslím si, že význam eura v následující době ještě poroste. Při pohledu na sousední Slovensko, které mělo velmi podobné výchozí podmínky jako naše republika a euro již přijalo, stoupá má důvěra v tuto měnu. Jelikož, podle mého názoru si Slovensko přijetím eura po ekonomické stránce výrazně polepšilo. Navíc euro představuje jednu z nejvýznamnějších světových měn a věřím, že toto renomé ještě poroste. V tomto názoru mě ještě utvrzuje to, že mnoho zemí (Turecko, Egypt, Tunis) používají euro v běžném platebním styku (alespoň ve větších městech), jako druhou měnu a dá se s ním tak běžně platit v obchodech. Přičemž ještě cca před osmi lety takto používali ve větší míře spíše americký dolar.

Osobně za největší zápor přijetí eura, považuji ztrátu naší národní měny. Ať již z důvodů ekonomických, uvedených v mé práci, tak i z důvodu absence samotného hotovostního platidla. Mince a bankovky ČR se mi velmi líbí, výrazně více než platidla eura. Navíc s touto měnou jsem v podstatě vyrůstal a za celý můj život se na území ČR neplatilo mincemi a bankovkami v jiné podobě než v té dnešní. Tak již nyní vím, že mi naše koruna bude chybět. Přítomnost samostatné státní měny, považuji za jeden ze znaků státní suverenity.

Co se týče protiváhy v podobě odpůrců eura, konkrétně z řad CEPu. V některých bodech jsem s nimi názor sdílel, ve většině však jen částečně. Na některé skutečnosti, např. vztah EU s Ruskem, zastupuji diametrálně odlišný názor. Nicméně, považuji za zajímavou myšlenku, hodnotit vstup do měnové unie více z úhlu prospěšnosti pro náš stát. Myslím, že bychom si měli stanovit kritéria, za nichž k euru přistoupíme, aby nebyl přístup pro nás nevýhodný. Netvrdím, že by to měla být zrovna kritéria Českolipská (viz výše - 5.4.1), ale zohlednit zájem České republiky považuji za důležitý bod. Dále mi také při četbě těchto kritických publikací přišlo, že autoři se věnují z velké části silným ekonomikám. Na těchto ekonomikách pak předvádějí, jakou měrou je euro poškodilo. O slabších ekonomikách, v rámci eurozóny, se již tolik nezmiňují. Přitom právě v tom tkví, podle mého, princip měnové unie. Aby se v celé měnové oblasti rovnoměrněji rozložila ekonomická síla. Právě proto věřím, že silné ekonomiky ztrácí část svých příjmů, protože část příjmů spotřebují ekonomiky slabší, začleněné v unii.

Důležitou otázkou je také v jaké „fázi“ ekonomiky (měny) euro přijmout. Pokud je naše měna „nezdravá“, přijetí eura pravděpodobně ublíží jak naší

ekonomice, tak eurozóně. V momentě, kdy však by naše měna byla silná, vyměnili bychom fungující korunu za nejisté euro. Což není nejmoudřejší tah. Najít fázi, kdy přijetí eura naší ekonomice prospěje a evropské neuškodí, však bude velmi těžké.

Na úplném závěru bych se ještě vyjádřil k oněm třem (čtyřem) scénářům přístupu k euru (viz poslední kapitola bakalářské práce). Scénář po vzoru Švédska, a ještě hůř scénář poslední (odkládání na další vládu), mi připadají nekorektní. Jedná se zde, podle mne, o obcházení dohody uzavřené s EU. V úvahu tak připadá scénář, podle dohody, v podobě přijetí společné měny. Jedná se zde jen o to, zda je ČR připravena euro přijmout. V opačném případě, by se ČR měla snažit vyjednat si výjimku ze zavedení jednotné měny. Obávám se však, že z pozice ČR se v tomto stádiu výjimka bude vyjednávat jen velmi těžko. Nouzovou možností, která mě napadá v případě nemožnosti provedení předešlých dvou, je vyvázání se z dohody s EU. Ač je ČR členem Evropské unie, zůstává suverénním státem, tudíž těžko může být donucena setrvat. V tomto krajním případě by však ČR musela unést případné následky, spojené s odmítnutím stávající integrace.

Résumé

Im Jahr 2004 trat die Tschechische Republik zu der Europäischen Union. Aber sie hat bis heute noch nicht das Euro eingeführt. Diese These beschäftigt sich mit dem Beitritt der Tschechischen Republik zur Europäischen Währungsunion. Das Thema soll nichteinseitig aufgefasst werden, das bedeutet nicht nur von der ökonomischen, rechtlichen oder politischen Richtung. Im ersten Teil sind der Begriff Euro als Zahlungseinheit und den Begriff der Europäischen Währungsunion definiert. Dann wird die Entwicklung der Währungsunion im historischen Kontext beschrieben. Der Hauptteil spezialisiert sich auf die eigenen Möglichkeiten für den Beitritt der Tschechische Republik zur Währungsunion. Der Hauptteil soll bewerten, wie und wann es sinnvoll ist in die Währungsunion einzutreten. Am Ende dem Hauptteil sind die Kriterien von Europäische Zentralbank aufgezählt. Der folgende Text beschreibt die Beziehungen zwischen der Tschechischen Nationalbank, der Einwohner und der Politiker mit der Europäischen Währungsunion. Dieser Teil soll vergleichen diesen Problem von mehreren Sichten. Dann werden die Vor- und Nachteile (Kosten und Nutzen) im Zusammenhang mit der Einführung des Euro in der Tschechischen Republik verglichen. Am Ende werden die persönliche Meinungen und die Erfahrungen des Autors mit dem Thema verbunden.

Zdroje

Literární zdroje

ARISTOTELÉS, Etika Nikomachova. Kniha V. (Spravedlnost rozdílci). Praha: Rezek, 1996. ISBN 80-901796-7-3

Autoři CEPU o euru. Vydání I. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010. ISBN 978-80-86547-94-7.

BÁRKOVÁ, Dana. Euro - jednotná měna pro nejednotnou Evropu. Ostrava: KEY Publishing, 2014. ISBN 978-80-7418-217-4

JANÁČKOVÁ, Stanislava: Svazující integrace. Česká republika ve stále těsnější Evropské unii. Praha, CEP, 2005, ISBN 80-86547-47-7

JANÁČKOVÁ, Stanislava. PERIPETIE ČESKÉ EKONOMIKY A MĚNY: nedejme si v nutit euro. Šárecká 29, 160 00 Praha 6: Institut Václava Klause, 2014. ISBN 978-80-87806-07-4

LACINA, Lubor a Antonín RUSEK. Evropská unie: trendy, příležitosti, rizika. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 260 s. ISBN 978-807-3800-772

LACINA, Lubor. Měnová integrace : náklady a přínosy členství v měnové unii. Vydání 1. Praha : C.H.Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5

MACH, Miloš. Euro z pohledu ekonomů. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-182-3.

PEČÍNKOVÁ, Ivana. Euro versus koruna : rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR. II. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. ISBN 9788073251383 8073251388.

VON MISES, Ludwig. Lidské jednání: pojednání o ekonomii. Praha: Liberální institut, 2006, ISBN 80-863-8945-6

Internetové zdroje:

BusinessInfo.cz - <http://www.businessinfo.cz/>

Česká národní banka - <https://www.cnb.cz/cs/index.html>

Česká televize - <http://www.ceskatelevize.cz/>

Euroskop - <https://www.euroskop.cz/>

EuroZprávy.cz - <http://eurozpravy.cz/>

Evropská centrální banka - <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>

Instituce EU - https://europa.eu/european-union/index_cs

Ministerstvo financí ČR - <http://www.mfcr.cz/>

Peníze.cz - <http://www.penize.cz/>

Zavedení eura v ČR (Ministerstvo financí ČR) - <http://www.zavedenieura.cz/>

Ostatní zdroje:

Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., Občané ČR o budoucnosti EU a přijetí eura – duben 2016, TISKOVÁ ZPRÁVA pm160504, [online] [cit. 2017.02.10].

Dostupné: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7556/f3/pm160504.pdf

Česká republika. smlouva o Evropské unii ve znění lisabonské smlouvy. Texty zákonů: Evropské dokumenty. Praha: C. H. Beck, 2009

Článek 29.1 Protokol č. 18 o Statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky, Smlouvy o Evropské unii.

LACINA, Lubor. *Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR*, Brno: PEF MZLU, 2007. Dostupné :

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Studie_NKS_final_upravena_po_opniture_31_08_20081.pdf

NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU), č. 651/2012, dne 4. července 2012, O vydávání euromincí; DOSTUPNÉ Online: <http://eur->

Lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:201:0135:0137:CS:PDF
F

Úřední věstník Evropské unie - 2011/C 369/01 -Měnová dohoda; Dostupné online
[2. 2. 2017] - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:369:0001:0013:CS:PDF>

Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně
ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou 2016. *Ministerstvo financí ČR* [online].
2016 [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteria-a-sladenost-cr>

Internetové články:

Co je Riziková prémie. Peníze.cz [online]. [cit. 2017-03-5]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/slovník/rizikova-premie>

Co to jsou nominální a reálné úrokové sazby. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA [online]. [cit. 2017-03-5]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/co_to_jsou_nominalni_a_realne_urokove_sazby.html

Česko je na euro skoro připraveno, neplní jednu podmínku. Česká televize [online]. 2016 [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1675999-cesko-je-na-euro-skoro-pripraveno-neplni-jednu-podminku>

Evropská centrální banka: Oběžné pamětní mince 2 € [online]. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/euro/coins/comm/html/index.cs.html>

Grafy kurzů měn [online]. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/kurzy-men/grafy/nr/EUR-USD/od-4.1.1993/>

Historie eurozóny: Smlouva o EU. Euroskop.cz [online]. [cit. 2017-03-5]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/319/sekce/historie-eurozony/>

Konec koruny, euro v Česku od 1. ledna 2019. Je tu ovšem jedno kdyby. EURO ZPRÁVY [online]. 2015 [cit. 2017-02-6]. Dostupné z: <http://ekonomika.eurozpravy.cz/ceska-republika/122708-euro-v-cesku-od-1-ledna-2019-rekl-singer-je-tu-ovsem-jedno-kdyby/>

Kritéria konvergence. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA [online]. [cit. 2017-03-5]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html

Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA [online]. 2003 [cit. 2017-03-5]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2003/2003_cervenec/boxy_a_prilohy/mp_zpinflace_prilohy_c_03_cervenec_p1.html

Měnový kurz jako nástroj měnové politiky – nejčastější otázky a odpovědi. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA [online]. [cit. 2017-03-5]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/menovy_kurz_jako_nastroj_menove_politiky.html

Náklady a rizika. ZAVEDENÍ EURA V ČR: Ministerstvo financí ČR [online]. 2013 [cit. 2017-03-5]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/naklady-a-rizika>

Národní strany euromincí [online]. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/narodni-strany-eurominci>

Nezaměstnanost v EU klesá. Aktualně.cz [online]. 2017 [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/narodni-plan-zavedeni-eura/scenar-prijeti-eura>

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. BussinessInfo.cz [online]. [cit. 2017-02-16]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/strucna-charakteristika-oecd-7192.html>

Scénář přijetí eura. Ministerstvo financí ČR – Zavedení eura v České republice [online]. 2013 [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/narodni-plan-zavedeni-eura/scenar-prijeti-eura>

Společná strana euromincí [online]. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/spolecna-strana-eurominci>

Výhody pro podniky. Zavedení eura v ČR: Ministerstvo financí ČR [online]. 2013 [cit. 2017-03-5]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/vyhody-pro-podniky>

Výkladový slovníček. ZAVEDENÍ EURA V ČR: Ministerstvo financí ČR [online]. [cit. 2017-03-5]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/vykladovy-slovnicek/a-2329>

Vzhled eurobankovek [online]. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/vzhled-eurobankovek>